

**STŘEDNĚDOBÝ PLÁN ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHOMORAVSKÉM
KRAJI**

na období 2018 - 2020

OBSAH

OBSAH	2
ÚVODNÍ SLOVO	3
SCHVALOVACÍ PROCES V ORGÁNECH JIHOMORAVSKÉHO KRAJE.....	4
ZPRACOVATELSKÝ TÝM.....	5
PROCES PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHOMORAVSKÉM KRAJI	6
Organizační struktura procesu plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji	8
Plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji na úrovni obcí s rozšířenou působností	9
Základní principy a východiska procesu plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji.....	14
Individuální projekty pro podporu procesu plánování sociálních služeb v JMK.....	16
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018 - 2020	17
Základní principy a východiska strategie pro období 2018 - 2020	17
Implementace Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb – akční plány rozvoje sociálních služeb	18
ANALÝZA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHOMORAVSKÉM KRAJI	19
FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHOMORAVSKÉM KRAJI.....	25
Dotace ze státního rozpočtu	25
Popis Pravidel	27
Dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje	27
Individuální dotace	30
Dotace od obcí.....	30
Příspěvky zřizovatele	31
Příjmy od uživatelů	32
Finanční prostředky čerpané z dotačních titulů Evropské unie	32
Vymezení a nákladovost sítě sociálních služeb v Jihomoravském kraji	34
Pravidla řízení o stanovení a přiznání finanční podpory Jihomoravského kraje pro rok 2018 v oblasti podpory poskytování sociálních služeb	34
SYSTÉMOVÉ PRIORITY	36
Priorita A Podpora procesu plánování dostupnosti sociálních služeb na místní a regionální úrovni ...	37
Priorita B Optimalizace krajské sítě sociálních služeb v JMK s ohledem na potřebnost, kvalitu a finanční udržitelnost.....	40
Priorita C Podpora zvyšování kvality sociálních služeb	44
Priorita D Podpora informovanosti o sociálních službách.....	48
STRATEGIE PODPOROVANÉHO ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHOMORAVSKÉM KRAJI NA OBDOBÍ 2018 – 2020	50
PRIORITY PRO CÍLOVÉ SKUPINY	51
SENIOŘI.....	51
OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	55
DĚTI, MLÁDEŽ A RODINA.....	60
OSOBY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM A OSOBY V KRIZI	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	64

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení spoluobčané,

do rukou se vám dostává Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Jihomoravského kraje na období 2018 – 2020, strategický dokument Jihomoravského kraje v oblasti sociálních služeb. Jedná se už o čtvrtý střednědobý plán v pořadí, který dokládá dlouhodobou koordinační a plánovací činnost Jihomoravského kraje v sociální oblasti.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je, v souladu s legislativními požadavky, základním dokumentem, který určuje základní principy rozvoje sociálních služeb na území kraje pro dané období. Na základě úzké spolupráce s jednotlivými obcemi Jihomoravského kraje, v souladu s principy komunitního plánování, popisuje nastavení, řízení a způsob financování sítě sociálních služeb, její další rozvoj a směřování.

Základními prvky plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji jsou obce s rozšířenou působností, které jsou klíčovým partnerem pro tvorbu sítě sociálních služeb. Na základě procesu komunitního plánování obce deklarují potřebnost sociálních služeb a připojují se k jejich spolufinancování. Umožňují tak nastavení sítě sociálních služeb na základě zmapování regionálních podmínek a potřeb občanů.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018 – 2020 reaguje na aktuální požadavky v sociální oblasti a upravuje systém sociálních služeb tak, aby představoval dostupnou podporu a pomoc občanům, kteří se dostanou do nepříznivé situace, kterou nemohou zvládnout samostatně či s podporou svých blízkých.

Střednědobý plán nastavuje rámcovou rozvojovou strategii sociálních služeb pro léta 2018 – 2020. Tato rozvojová strategie bude každý rok aktualizována prostřednictvím akčních plánů rozvoje sociálních služeb, které budou reagovat na aktuální potřeby či případné změny v legislativě a systému sociálních služeb.

Vážení spoluobčané, dovoluji mi na tomto místě poděkování všem aktérům plánování sociálních služeb, kteří se do celého procesu zapojují. Prostřednictvím vzájemné spolupráce se daří vytvářet a udržovat efektivní systém sociálních služeb pro všechny obyvatele Jihomoravského kraje, kteří jej v současnosti či budoucnosti využijí.

Mgr. Marek Šlapal

náměstek hejtmána Jihomoravského kraje

SCHVALOVACÍ PROCES V ORGÁNECH JIHMORAVSKÉHO KRAJE

Informace o projednávání materiálu v orgánech Jihomoravského kraje:

Rada Jihomoravského kraje materiál projednala a doporučila ke schválení dne 1.6.2017 usnesením č. 1542/17/R20

Zastupitelstvo Jihomoravského kraje materiál v konečné podobě schválilo dne 22.6.2017 usnesením č. 470/17/Z6

ZPRACOVATELSKÝ TÝM

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb zpracoval a průběh celého procesu koordinuje:

Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje
oddělení sociálních služeb
Žerotínovo nám. 3
601 82 Brno

Zpracovatelský tým

pracovníci oddělení sociálních služeb odboru sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje

Mgr. Pavla Kovářová

Mgr. Alena Novotná, DiS.

PROCES PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHMORAVSKÉM KRAJI

Střednědobý plán je základní krajskou strategií v oblasti sociálních služeb definující žádoucí směr rozvoje sociálních služeb na území Jihomoravského kraje.

Na základě ustanovení § 95 zákona o sociálních službách je Jihomoravský kraj zodpovědný za návrh a řízení sítě sociálních služeb na svém území, která odpovídá reálným potřebám a očekávaným dostupným zdrojům. Jihomoravský kraj určuje síť sociálních služeb na území kraje, přičemž přihlíží k informacím od obcí, které jsou zapojeny do procesu plánování sociálních služeb.

Jednou z legislativně stanovených povinností je také tvorba Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb – strategického nástroje kraje pro vytvoření a řízení kvalitní, efektivní a dostupné sítě sociálních služeb. Dokument je výstupem procesu plánování sociálních služeb, který probíhá na území Jihomoravského kraje ve spolupráci se všemi klíčovými aktéry sociálních služeb - zadavateli, poskytovateli a uživateli sociálních služeb. Význam tohoto strategického materiálu spočívá zejména v úzké provázanosti s financováním sociálních služeb, neboť vymezuje podporovanou síť služeb, včetně její nákladovosti, definuje požadavky na kvalitu a efektivitu služeb v ní zapojených a zároveň stanovuje priority i podmínky rozvoje sociálních služeb pro dané období. Střednědobý plán je povinnou součástí každoroční žádosti kraje o poskytnutí dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) k financování sociálních služeb na příslušné následující období.

Poskytovatelům sociálních služeb zajišťuje plán informaci o směřování sociálních služeb v kraji a vytváří předvídatelné podmínky pro jejich fungování. Poskytovatelé mohou na základě krajských priorit rozvíjet své organizace a poskytované služby. Mají představu o dlouhodobém směřování krajské politiky v sociální oblasti a mohou ji využít v plánování rozvoje své organizace.

Organizační struktura procesu plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji

Nezbytným předpokladem pro realizaci procesu plánování rozvoje sociálních služeb na území Jihomoravského kraje je vzájemná spolupráce pracovních skupin, které vznikly za účelem koordinace a naplňování procesu.

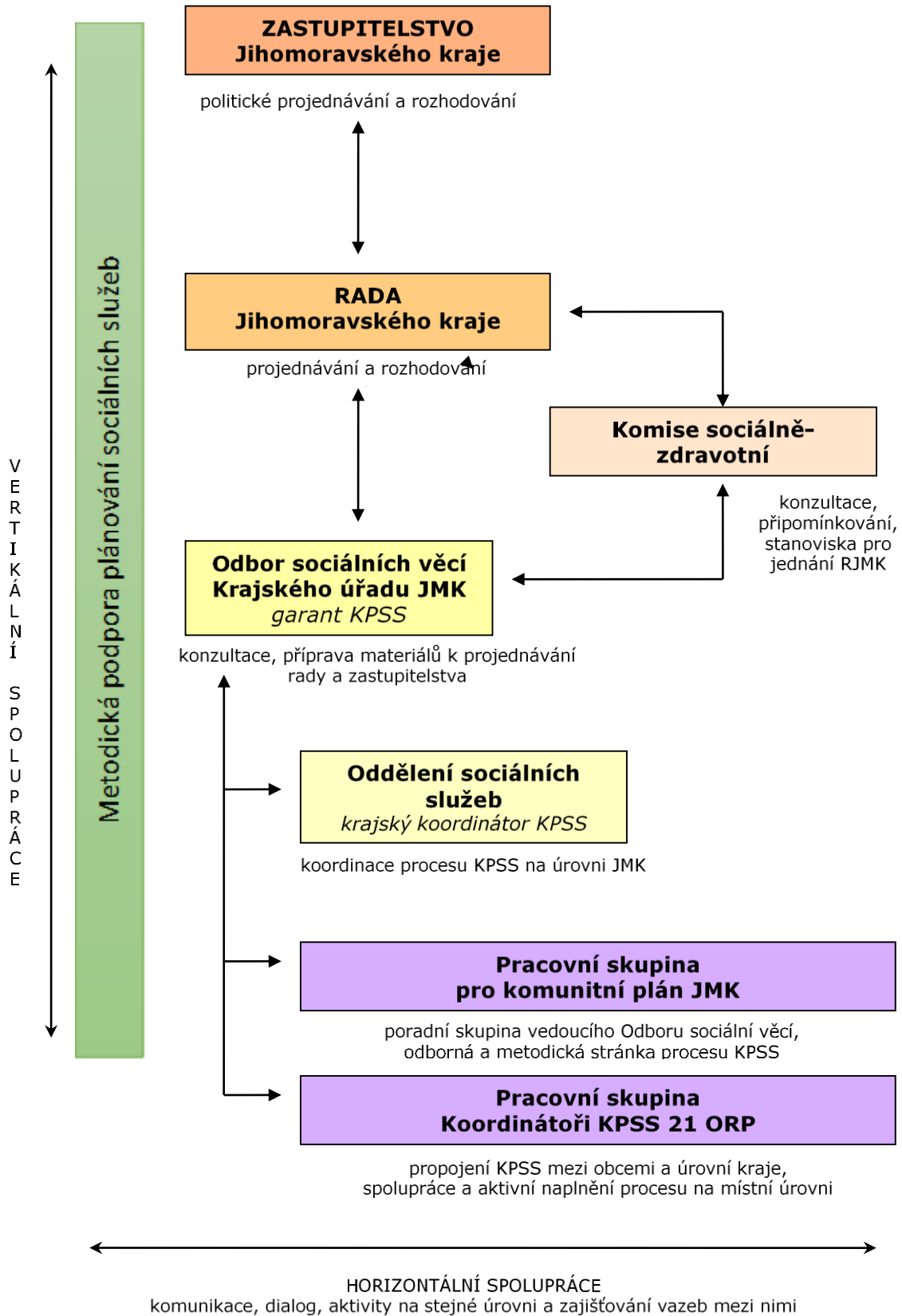
Na procesu plánování sociálních služeb se podílí následující subjekty:

- **Pracovní skupina pro komunitní plán Jihomoravského kraje** složená na principu triády ze zástupců zadavatele, poskytovatelů a uživatelů, doplněná metodiky plánování. Je poradní skupinou vedoucího Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje, ustanovenou v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb (dále KPSS) na úrovni Jihomoravského kraje, která zajišťuje odbornou a metodickou stránku procesu, průběh a nastavení klíčových aktivit procesu plánování sociálních služeb v kraji a jejich provázanost.
- **Pracovní skupina koordinátorů komunitního plánování 21 obcí s rozšířenou působností**, která zajišťuje aktivní naplňování procesu KPSS na místní úrovni a jeho propojení na úroveň kraje. Prostřednictvím realizace komunitního plánování se podílí na přípravě a vyhodnocení střednědobých a akčních plánů. Významným aspektem činnosti je metodická podpora, vzájemná informovanost, sdílení zkušeností a jednotných strategií k řešení problematiky na území.
- **Tým metodiků plánování sociálních služeb** - je výstupem prvního individuálního projektu „Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v JMK“ (září 2009 – srpen 2011) a vzdělávacího

projektu MPSV (2007). Díky jeho aktivnímu působení v obcích s rozšířenou působností je zajištěna celková kvalita procesu KPSS a jednotný metodický přístup na úrovni celého kraje.

Vzájemnou provázanost systému znázorňuje níže uvedený diagram.

Organizační struktura procesu plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji

Plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji na úrovni obcí s rozšířenou působností

Jihomoravský kraj tvoří celkem 673 obcí, které jsou rozloženy na území 7 okresů a 21 obcí s rozšířenou působností.

Administrativní členění Jihomoravského kraje: okresy

Obce s rozšířenou působností představují základní jednotku procesu plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji. Na svých územích realizují místní procesy komunitního plánování sociálních služeb - deklarují potřebnost a finanční podporu sociálním službám; proto jsou pro kraj nepostradatelnými partnery v otázce nastavení a financování krajské sítě sociálních služeb.

Následující tabulka uvádí základní informace o procesu komunitního plánování v obcích s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji.

Komunitní plánování v obcích s rozšířenou působností na území Jihomoravského kraje

Obec s rozšířenou působností	Počet obcí ve správním obvodu	Cílové skupiny v rámci komunitního plánování	Koordinátor komunitního plánování sociálních služeb	Kontakt
Blansko	43	- senioři - osoby se zdravotním postižením - osoby ohrožené sociálním vyloučením - mládež a rodina v krizi	Mgr. Bc. Ivana Kouřilová	e-mail: kourilova@blansko.cz komunitniplanovani@blansko.cz web: www.kpss-blansko.cz
Boskovice	73	- senioři - zdravotně postižení - rodiny s dětmi	Mgr. Renata Špidlíková	e-mail: renata.spidlikova@boskovice.cz web: www.boskovice.cz
Brno	29 městských částí	- senioři - děti, mládež a rodiny - osoby s duševním onemocněním - osoby se zdravotním a kombinovaným postižením - osoby s mentálním postižením a autismem - osoby se smyslovým postižením - osoby ohrožené sociálním vyloučením - Romové a cizinci ohrožení soc. vyloučením	Mgr. Radim Janík	e-mail: janik.radim@brno.cz web: www.socialnipece.brno.cz
Břeclav	18	- senioři - fyzicky + psychicky nemocní - rodiny +matky s dětmi, - osoby ohrožené sociálním vyloučením	Bc. Světlá Lazová	e-mail: svetla.lazova@breclav.eu web: www.breclav.eu
Bučovice	20	- senioři a osoby se zdravotním postižením - děti, mládež a rodina - osoby ohrožené sociálním vyloučením	Mgr. Jitka Lábrová, DiS.	email: labrova@bucovice.cz web: www.bucovice.cz
Hodonín	18	- senioři	Bc. Marcela Prchalová	e-mail:

		-osoby se zdravotním handicapem a duševním onemocněním -osoby ohrožené sociálním vyloučením, v problémech a krizi - rodina, děti a mládež		prchalova.marcela@muhodonin.cz web: www.kpss-hodonin.cz www.socialnisluzby-hodonin.cz
Hustopeče	29	- matky s dětmi - senioři a zdravotně postižení - osoby ohrožené sociálním vyloučením	Mgr. Tomáš Laz, DiS.	e-mail: socialni@hustopece-city.cz web: http://www.hustopece-city.cz/projekty-mesta/komunitni-planovani-socialnich-sluzeb/
Ivančice	16	- rodina a děti - senioři a osoby se zdravot. postižením - dlouhodobě nezaměstnaní a osoby v nepříznivé soc. situaci	Ing. Olga Prokopová	e-mail: prokopova@muiv.cz web: www.ivancice.cz
Kuřim	10	- senioři a osoby se zdrav. postižením - rodiny s dětmi - osoby ohrožené sociálním vyloučením	Mgr. Aneta Novotná	e-mail: novnotnaa@radnice.kurim.cz web: http://www.kurim.cz/cs/obcan/#sek37500
Kyjov	42	- osoby a rodiny rizikové, ohrožené v problémech a krizi - senioři a osoby se zdravotním postižením (tělesné, sluchové, zrakové) - osoby s duševním onemocněním a mentálním postižením	Mgr. Jaroslav Řihánek, MBA	e-mail: kpss@mukyjov.cz web: www.pomocobcanum.kyjovsko.cz ; www.mestokyjov.cz ;
Mikulov	17	- rodiny s dětmi - senioři - zdravotně postižení	Mgr. Bohdana Souchopová	e-mail: souchopova@mikulov.cz web: www.kpss.mikulov.cz
Moravský Krumlov	33	- senioři a osoby se zdravotním postižením - rodina, děti, mládež	JUDr. Věra Bártová	e-mail: bartovav@mkrumlov.cz web:

		- osoby ohrožené závislostmi, osoby ohrožené sociálním vyloučením		www.mkrumlov.cz
Pohořelice	13	- senioři a zdravotně postižení - rodina s dětmi a mládež - společ. nepřizpůsobiví občané, osoby v krizi, etnické menšiny	Ing. Silvie Maturová	e-mail: silvie.maturova@pohorelice.cz , web: www.pohorelice.cz
Rosice	24	- děti, mládež, rodina - senioři - zdravotně postižení, minority, osoby ohrožené sociálním vyloučením	Bc. Vítězslava Vaverková Bc. Tereza Bauerová, DiS.	e-mail: vvaverkova@mesto.rosice.cz bauerova@mesto.rosice.cz web: www.rosice.cz
Slavkov u Brna	18	- senioři - zdravotně handicapovaní - rodiny s dětmi	Ivana Mifková, DiS.	e-mail: ivana.mifkova@meuslavkov.cz web: www.slavkov.cz
Šlapanice	40	- senioři, - osoby se zdravotním postižením - rodina, děti a mládež	Bc. Jana Šunková	e-mail: sunkova@slapanice.cz web: www.slapanice.cz
Tišnov	59	- senioři a jejich rodina - zdravotně postižení a jejich rodina - děti a mládež - osoby ohrožené sociálním vyloučením	Mgr. Michal Kudláček	e-mail: michal.kudlacek@tisnov.cz web: www.tisnov.cz
Veselí nad Moravou	22	- senioři - osoby se zdravotním postižením - děti, mládež do 26 let a rodina	Bohdana Gálová	e-mail: galova@veseli-nad-moravou.cz web: www.veseli-nad-moravou.cz
Vyškov	42	- děti, mládež a rodina - osoby nepřizpůsobené a v přechodné krizi - senioři a zdravotně postižení	Petra Kolečkářová	e-mail: p.koleckarova@meuvyskov.cz web: http://www.vyskov-mesto.cz/dp/id_ktg=10160&archi

				v=0&p1=107364
Znojmo	111	<ul style="list-style-type: none"> - senioři - osoby se zdravotním postižením - děti, mládež, rodina - osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby v krizi, etnické menšiny 	Mgr. Radka Sovjáčková, DiS.	e-mail: radka.sovjakova@muznojmo.cz web: www.znojmocity.cz www.socialnisluzby-znojemsko.cz
Židlochovice	24	<ul style="list-style-type: none"> - senioři - zdravotně postižení - děti a mládež 	Bc. Lenka Brázdová	e-mail: brazdova@zidlochovice.cz web: www.zidlochovice.cz

Základní principy a východiska procesu plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji

Proces plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji je vystavěn na vzájemné spolupráci kraje a 21 obcí s rozšířenou působností (ORP). Ve všech 21 ORP je realizován, na základě smluv s krajem, proces komunitního plánování. Jihomoravský kraj definuje rámcové strategie, metodicky obce vede, pracuje s výstupy od obcí a provazuje je s financováním sociálních služeb. Obce tedy prostřednictvím procesu komunitního plánování deklarují potřebnost a finanční podporu služeb, proto jsou v otázce nastavení a financování sítě pro kraj nepostradatelnými partnery. Tato strategie má prostřednictvím smluvního zakotvení politickou podporu, umožňuje optimalizovat podobu sítě služeb v návaznosti na místní potřeby a priority a garantuje stabilitu financování potřebných služeb.

Vzájemná spolupráce Jihomoravského kraje a jednotlivých obcí s rozšířenou působností v oblasti plánování sociálních služeb začala již v roce 2004, a to nabídkou odborného vzdělávání v metodě komunitního plánování pro zástupce 21 ORP. Partnerství bylo dále podpořeno spoluprací s metodiky komunitního plánování, kteří prošli v letech 2006-2007 vzdělávacím programem MPSV, finanční dotací v roce 2007 z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění procesu komunitního plánování v ORP a shromážděním potřebných podkladů pro přípravu koncepčních dokumentů.

Střednědobé plány rozvoje sociálních služeb na území Jihomoravského kraje

Výstupem spolupráce bylo vytvoření **prvního Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území Jihomoravského kraje, který vznikl pro období 2009 – 2011**. Podstatnou část dokumentu tvořily průřezové priority a priority pro jednotlivé cílové skupiny, vymezující témata a problémy, které byly vnímány jako nedostatečně řešené. Pro potřebu plánování sociálních služeb byly na úrovni kraje definovány 4 hlavní cílové skupiny: Děti, mládež do 26 let a rodina, senioři, osoby se zdravotním postižením a osoby ohrožené sociálním vyloučením a osoby v krizi. Dokument byl každoročně vyhodnocován, zejména na základě aktuálních plánů obcí s rozšířenou působností a jeho vyhodnocení se stalo jedním z podkladů pro tvorbu předkládaného dokumentu na navazující období.

V roce 2010 byla spolupráce Jihomoravského kraje a 21 ORP v oblasti plánování sociálních služeb podpořena uzavřením smluvních vztahů. Na základě poskytnutého finančního příspěvku se ORP zavázaly ke vzájemné spolupráci, zajištění procesu komunitního plánování v rámci celého správního obvodu, zpracování komunitních plánů a využívání podpory krajských metodiků. Důležitým závazkem byla také účast zástupců obcí na krajských aktivitách a členství koordinátora procesu v krajské pracovní skupině Koordinátoři KPSS 21 ORP. **Smluvní spolupráce byla znovu potvrzena v roce 2012 s udržitelností do roku 2018**. Dlouhodobá politická podpora procesu komunitního plánování významně zefektivňuje proces na místní i regionální úrovni a podporuje vytváření jednotných strategií.

Další, v pořadí druhý Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území Jihomoravského kraje na období 2012 – 2014, vznikl na základě průběžného vzdělávání, metodické podpory, výzkumu potřeb a procesů komunitního plánování 21 územně správních obvodů ORP. Jednalo se o rámcový dokument, jehož aktuálnost zajišťovaly jednoleté akční plány. Z výstupů realizace předchozího střednědobého plánu vyplynula potřeba zaměřit se na doložení potřebnosti rozvojových záměrů sociálních služeb a reálnost plánu finančního zajištění služby. Proto byla strategie v daném období zacílena na podporu a nastavení procesů propojujících potřebnost, kvalitu a finanční udržitelnost

systému služeb v kraji. Důraz byl kladen zejména na provázání procesu plánování a financování sociálních služeb.

S ohledem na výše uvedené přijal Jihomoravský kraj od roku 2012 strategii založenou na udržení systému stávajících služeb s regulací vzniku nových služeb. Finanční podpora rozvojových záměrů byla úzce provázaná s výstupy procesu komunitního plánování. Jednotlivé obce s rozšířenou působností deklarují potřebnost nové služby – prostřednictvím doložení souladu s komunitním plánem a finanční spoluúčasti na nákladech dané služby ve výši 10 – 20 % podle typu služby a formy poskytování. Tento mechanismus prověřuje, zda nová služba vzniká na základě potřebnosti v souladu s prioritami území a zároveň pro tuto službu garantuje finanční prostředky z dotačních titulů kraje a státního rozpočtu.

Do krajského Akčního plánu (prováděcího dokumentu Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb pro aktuální rok) jsou zařazeny jen rozvojové záměry, které splňují výše uvedené podmínky, přičemž zvýšené požadavky služeb související s plánovaným rozvojem jsou zohledňovány při financování z dotačních titulů. Nárůst požadavků ostatních služeb, u nichž není obcemi podložena potřebnost (rozvoj není součástí Akčního plánu), není v rámci hodnocení žádostí zohledňován. Financují se tak stávající kapacity sociálních služeb a vybrané prioritní rozvojové záměry, které jsou součástí Akčního plánu.

Významnou aktivitou, která zásadně ovlivnila podobu plánovacích procesů v kraji, byla realizace analýzy sítě sociálních služeb spojená s nastavením pravidel, kritérií a ukazatelů pro hodnocení a financování sociálních služeb v Jihomoravském kraji. Aktivita probíhala v letech 2012 – 2013 a vyústila v přijetí Metodiky hodnocení registrovaných sociálních služeb v návaznosti na optimalizaci sítě sociálních služeb v Jihomoravském kraji (dále jen Metodika) Zastupitelstvem JMK v září roku 2013. Dokument vychází z obecně přijímaných parametrů pro síťování sociálních služeb, tedy z potřebnosti, dostupnosti, nákladovosti, kvality a aspektu provázanosti sociálních služeb. Je nástrojem pro měření a hodnocení nákladovosti a kvality sociálních služeb - určuje základní požadavky na úroveň efektivity a kvality služeb, které tvoří potřebnou krajskou síť a jsou financovány z prostředků JMK. Prostřednictvím Metodiky je nastaven proces, jak transparentně a exaktně stanovit pořadí jednotlivých služeb v rámci identického typu služeb podle jednotných pravidel. Umožňuje porovnat výkonnost mezi jednotlivými typy sociálních služeb na základě předem stanovených kritérií, kterým jsou přisouzeny adekvátní váhy. Každoroční aktualizace prováděná s ohledem na analýzy dopadů dává možnost ovlivňovat a optimalizovat podobu sítě sociálních služeb v kraji.

Přijetím Metodiky, která nastavila podmínky pro vstup služeb a jejich udržení se v podporované síti, začaly probíhat procesy síťování a optimalizace na úrovni JMK a síťování sociálních služeb na úrovni jednotlivých okresů.

V Jihomoravském kraji byl nastaven **vzájemně provázaný tříúrovňový systém plánování a síťování sociálních služeb**. Na úrovni ORP na základě uzavřených smluv s Jihomoravským krajem probíhají místní procesy komunitního plánování sociálních služeb. Prostřednictvím zástupců místních procesů je na okresní úrovni řešena problematika vzájemné provázanosti strategií, otázka návrhu a zajištění minimální sítě sociálních služeb pro dané území. Jihomoravský kraj metodicky vede 21 ORP v oblasti komunitního plánování a současně ve spolupráci s okresními týmy monitoruje, analyzuje dopady a nastavuje jednotlivé mechanismy pro efektivní správu sítě služeb v kraji.

V rámci okresních týmů jsou zastoupeni političtí i odborní zástupci ORP a procesu komunitního plánování a vyjednávají podobu minimální okresní sítě – potřebnost služeb ve vazbě na problémy, priority a specifika území, provázanost a spolupráci v okrese, včetně podílu na spolufinancování nákladů služeb – princip doložení potřebnosti služeb v území. V souvislosti s přechodem financování služeb sociální prevence v JMK z evropských fondů do dotačních systémů jsou procesy síťování

zaměřeny nejprve na preventivní služby, kdy doložení nezbytné potřeby služby v území je vázáno na deklaráci spolufinancování obce ve výši 20 % z celkových optimalizovaných nákladů služby.

Další Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na období 2015 - 2017 vznikl v rámci projektu Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji III., který byl financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. Shrnuje výstupy z procesu plánování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje i obcí s rozšířenou působností, vychází z vyhodnocení realizace dvou střednědobých plánů i individuálních projektů.

Cílem strategie na období 2015 - 2017 byla optimalizace stávající sítě sociálních služeb s ohledem na reálné potřeby, kvalitu, efektivitu poskytované péče a finanční udržitelnost podporovaného systému. Konkrétní kroky k naplňování strategie byly, jako v předchozích letech, náplní akčních plánů pro jednotlivé roky.

Novinkou ve financování sociálních služeb, která se promítla i do strategického plánování, bylo v roce 2016 nastavení systému financování sociálních služeb v Jihomoravském kraji v souladu s pravidly veřejné podpory a s uplatněním principu vyrovnávací platby. Promítlo se to do konkrétního opatření Akčního plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji pro rok 2016. Cílem opatření bylo nastavení pravidel financování sociálních služeb tak, aby byly zachovány zásady veřejného financování sociálních služeb a jejich soulad s pravidly veřejné podpory a veřejného zadávání s ohledem na legislativu platnou v České republice, Evropské unii i k očekávaným trendům ve vývoji evropských pravidel veřejné podpory a veřejného zadávání.

Přijetím Pravidel pro řízení o přiznání finanční podpory JMK pro rok 2016 v oblasti podpory poskytování sociálních služeb (červen 2015) se Jihomoravský kraj přiklonil k nastavení systému financování podle Rozhodnutí Komise č. 2012/21/EU ze dne 20. prosince 2011 o použití č. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování EU o státní podpoře ve formě dotace za závazek veřejné služby udělené podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu.

Individuální projekty pro podporu procesu plánování sociálních služeb v JMK

Pro podporu a zefektivnění procesu plánování dostupnosti a rozvoje sociálních služeb na úrovni kraje i obcí realizuje Jihomoravský kraj od roku 2009 individuální projekty financované z Evropského sociálního fondu. Prostřednictvím projektů je posíleno vzájemné partnerství a spolupráce při nastavení a řízení krajské sítě sociálních služeb.

V procesu schvalování je v současné době individuální projekt „Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji IV“ (předpokládaná doba trvání projektu: 1. 6. 2017 - 31. 5. 2020). Jeho realizací chce Jihomoravský kraj pokračovat v aktivitách zacílených na zefektivnění nastavení a řízení sítě sociálních služeb v kraji. Dále (jako pokračování výstupů z předchozích individuálních projektů) je cílem zajistit vzájemné setkávání, spolupráci a partnerství v tříúrovňovém systému plánování na škále obce s rozšířenou působností - okresy - krajská úroveň. Aktivity projektu se dále zaměřují na rozšíření nástrojů usnadňujících a zefektivňujících analytické a plánovací procesy a na zkvalitňování sociálních služeb zařazených do krajské sítě prostřednictvím Regionálních karet sociálních služeb. Pro procesy plánování na následující období 2021 -2023 bude důležitou klíčovou aktivitou provedení hloubkové analýzy potřeby sociálních služeb na území Jihomoravského kraje.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018 - 2020

Strategický dokument shrnuje výstupy z procesu plánování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje a obcí s rozšířenou působností. Vychází z vyhodnocení realizace předchozích střednědobých plánů a reflektuje potřebné změny v nastavení, řízení a financování krajské sítě sociálních služeb. Zároveň zohledňuje aktuální trendy v sociální oblasti na úrovni České republiky.

Do tvorby Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018 - 2020 se zapojili členové pracovních skupin, zodpovědní pracovníci zapojení v místních procesech komunitního plánování jednotlivých obcí s rozšířenou působností a další osoby zapojené prostřednictvím připomínek.

Harmonogram zpracování střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb

prosinec 2016 - březen 2017	příprava, sběr a analýza podkladů
únor - květen 2017	zpracování návrhu Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb (dále SPRSS)
10. května 2017	finální návrh SPRSS
10. května - 16. května 2017	připomínkový řízení
16. května - 19. května 2017	vypořádání připomínek, finalizace
1. červen 2017	projednání dokumentu v Radě Jihomoravského kraje
22. červen 2017	projednání dokumentu v Zastupitelstvu Jihomoravského kraje

Základní principy a východiska strategie pro období 2018 - 2020

Cílem strategie na následující období je optimalizace stávající sítě sociálních služeb s ohledem na reálné potřeby, kvalitu, efektivitu poskytované péče a finanční udržitelnost podporovaného systému.

Sociální služby poskytované na území Jihomoravského kraje:

- jsou určeny pouze pro občany v obtížné životní situaci, kterou nedokáží překonat vlastními silami, za pomoci rodiny či dalších běžně dostupných veřejných služeb (školství, zdravotnictví, sociální práce na obcích atd.),
- jsou poskytovány v míře nezbytné pro podporu samostatnosti a nezávislosti uživatelů,
- jejich poskytování nevede k setrvání nebo prohlubování nepříznivé situace, ale k sociálnímu začleňování,
- prioritně jsou poskytovány v přirozeném/domácím prostředí uživatelů, případně v malokapacitních pobytových službách,
- jsou poskytovány v komplexní legislativně stanovené šíři a v souladu s reálnými potřebami uživatelů,
- důraz je kladen na kvalitu péče i finanční efektivitu služby,

- jejich zařazení do podporované sítě služeb vychází z deklarace potřeby a finanční podpory obcí,
- podporovány budou sociální služby, jejichž hospodaření bude vykazovat efektivní využívání nákladů,
- hodnocení a financování z veřejných rozpočtů probíhá jednotně a transparentně v souladu s nastavenými Pravidly řízení o stanovení a přiznání finanční podpory Jihomoravského kraje, přičemž důraz je kladen na jednotnost výkaznictví a kontrolní mechanismy,
- podpora rozvoje je zaměřena pouze na vybrané druhy sociálních služeb, přičemž omezení je dáno neexistencí služby v dané lokalitě, nebo vymezenou cílovou skupinou.

Výše uvedené principy se promítají do systémových priorit i priorit pro jednotlivé cílové skupiny předloženého dokumentu.

Implementace Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb – Akční plány rozvoje sociálních služeb

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018 - 2020 představuje základní krajskou strategii v oblasti sociálních služeb vymezující podobu potřebné sítě sociálních služeb a žádoucí směr rozvoje sociálních služeb v regionu. Konkrétní kroky k naplňování této strategie zajišťují prováděcí dokumenty - jednoleté Akční plány, které konkretizují strategii pro oblast sociálních služeb na daný rok vycházející z priorit a opatření Střednědobého plánu. Akční plány budou každoročně definovat podobu a nákladovost podporované sítě sociálních služeb v kraji a stanoví rozvojovou strategii na příslušný rok. Jednoletá koncepce tak umožní průběžné ověřování nastavené sítě služeb a její modifikaci v návaznosti na doloženou potřebnost dalšího rozvoje a dostupné finanční zdroje.

S ohledem na krajem stanovenou rozvojovou strategii obce s rozšířenou působností odevzdávají 1x ročně na JMK záměry na rozvoj služeb (vznik nových/rozšíření stávajících) získané v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb. Deklarací potřeby na svém území a finanční podporou nových záměrů tak jednotlivé obce doporučují rozvojové záměry zařadit do financované sítě služeb z dotačního systému kraje a také navrhnout k podpoře z prostředků ze státního rozpočtu.

Akční plány pro jednotlivé roky jsou důležitým nástrojem pro aktualizaci údajů. Vzhledem k připravované novele o sociálních službách, je předpoklad, že podstatné změny budou zaneseny v akčním plánu pro období po vstoupení novely v platnost, případně dojde k aktualizaci celého Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v návaznosti na změny, které novela přinese.

ANALÝZA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHMORAVSKÉM KRAJI

Systém sociálních služeb je v České republice upraven o sociálních službách a vyhláškou MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Sociální služby jsou nástrojem pomoci a podpory lidem v nepříznivé sociální situaci. Působí tam, kde se lidé potýkají s obtížnými životními situacemi, které nejsou schopni řešit sami, bez pomoci druhých. Rozsah a forma pomoci musí vždy zachovávat **lidskou důstojnost** uživatelů služby, vycházet z jejich **individuálních potřeb** a **aktivně podporovat jejich samostatnost**.

Poskytovatelem sociální služby je právnická nebo fyzická osoba, která má k této činnosti oprávnění – registraci dle zákona o sociálních službách. Poskytovatelem sociální služby nejsou rodinní příslušníci či asistenti sociální péče, kteří pečují o své blízké či jiné osoby v domácím prostředí.

Výše uvedený zákon vymezuje 33 druhů sociálních služeb, které jsou členěny do 3 hlavních kategorií:

- odborné sociální poradenství – služby poskytující informace k řešení nepříznivé sociální situace
- služby sociální péče – napomáhají soběstačnosti a podporují zapojení do běžného života
- služby sociální prevence – podporují osoby v překonání krizové situace a chrání společnost před nežádoucími a patologickými jevy

Na území Jihomoravského kraje je k 27. 3. 2017 poskytováno 551 registrovaných sociálních služeb (prostřednictvím 162 poskytovatelů sociálních služeb). Jsou zde zastoupeny všechny druhy sociálních služeb definovaných dle § 37 - § 70 zákona o sociálních službách. Dlouhodobě na území Jihomoravského kraje dochází k postupnému nárůstu počtu registrovaných sociálních služeb. Při první analýze pro účely střednědobého plánování v r. 2011 to bylo 523 sociálních služeb, v r. 2014 bylo registrováno 547 sociálních služeb, současný počet je 551 registrovaných sociálních služeb¹. K rozvoji služeb v průběhu uvedených let docházelo jak prostřednictvím procesu komunitního plánování sociálních služeb – v souladu s potřebností v daném území, tak rozhodnutím poskytovatelů služeb, kteří splnili zákonné podmínky pro registraci sociální služby, avšak vznik jejich služby nevyšel z procesu komunitního plánování a nejsou tak podporováni z prostředků kraje a státního rozpočtu.

Přehled sociálních služeb poskytovaných na území Jihomoravského kraje k 27. 3. 2017²

Sociální služba	2014	2017
odborné sociální poradenství		
odborné sociální poradenství	61	59
služby sociální péče		
pečovatelská služba	60	61
domovy pro seniory	48	47
domovy se zvláštním režimem	35	40
denní stacionáře	30	27

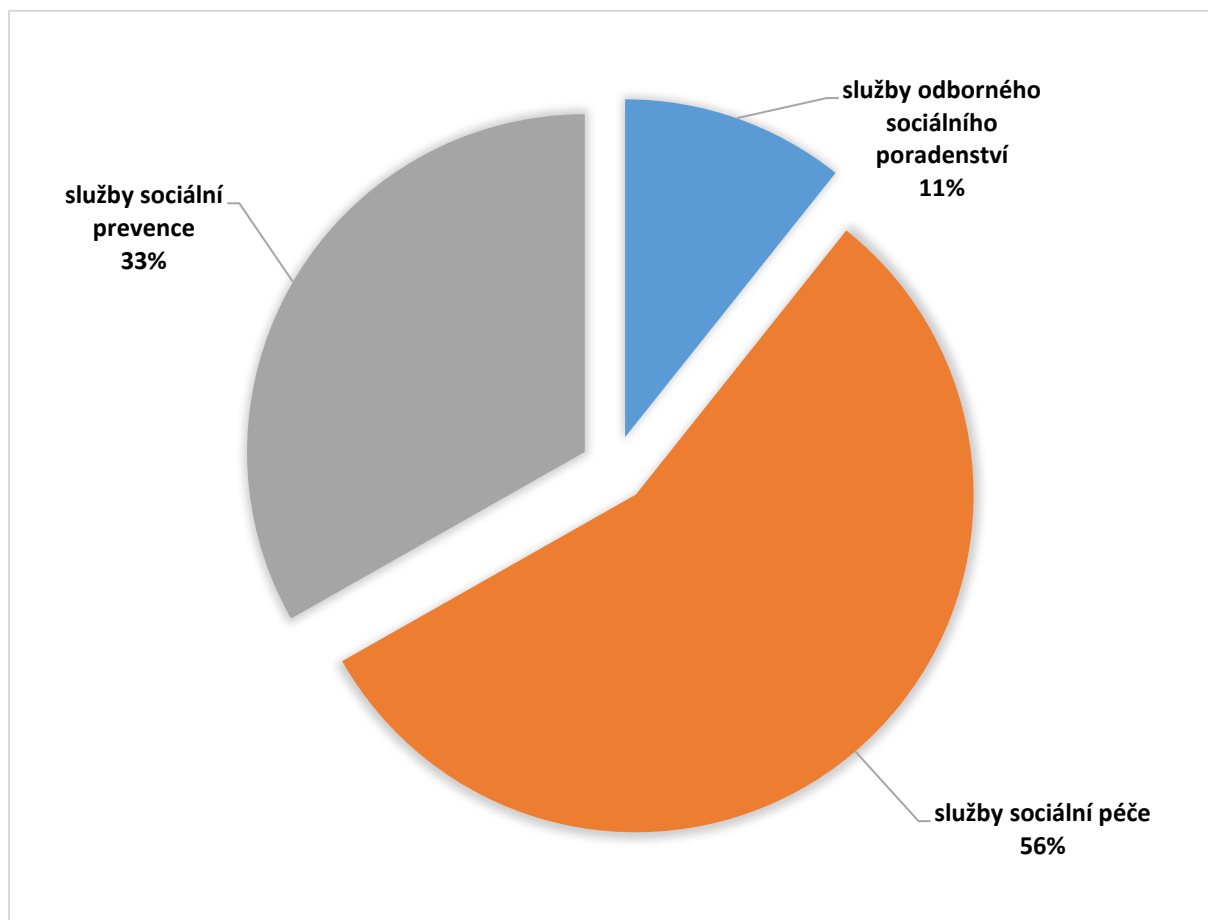
¹ zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, www.iregistr.mpsv.cz k 27. 3. 2017, Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015 - 2017

² zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, www.iregistr.mpsv.cz k 27. 3. 2017, interní podklady Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje

odlehčovací služby	26	28
osobní asistence	21	25
domovy pro osoby se zdravotním postižením	19	18
centra denních služeb	18	14
chráněná bydlení	13	26
sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	11	9
týdenní stacionáře	6	8
průvodcovské a předčitatelské služby	3	3
tísňová péče	2	2
podpora samostatného bydlení	1	1
služby sociální prevence		
sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	32	21
sociální rehabilitace	26	23
azylové domy	23	24
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	21	19
nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	18	19
terénní programy	15	13
sociálně terapeutické dílny	8	11
kontaktní centra	7	8
noclehárny	7	7
krizová pomoc	6	4
raná péče	6	7
tlumočnické služby	5	7
nízkoprahová denní centra	5	5
služby následné péče	4	6
domy na půl cesty	3	3
telefonická krizová pomoc	3	3
terapeutické komunity	3	2
intervenční centra	1	1
CELKEM	547	551

Největší zastoupení při porovnání základních druhů sociálních služeb zastupují služby sociální péče (56% registrovaných služeb), následují služby sociální prevence (33% registrovaných služeb), 11% představují služby sociálního poradenství. Rozložení ukazuje následující graf.

Rozložení základních druhů sociálních služeb

Sociální služby nejsou z hlediska územní působnosti rozloženy rovnoměrně. Následující srovnání vychází z třídění dle sídla registrované adresy zařízení sociální služby.

Výlučné postavení zaujímá okres Brno - město, druhé největší město ČR a krajské město, kde se nachází největší počet sociálních služeb - 249. S výjimkou terapeutické komunity a služeb tísňové péče, (které mají svá specifika s ohledem na územní působnost), jsou na území Brna - města zastoupeny všechny základní druhy sociálních služeb. Z hlediska ostatních okresů je zastoupení registrovaných zařízení sociálních služeb více méně vyrovnané, větší počet (75) zařízení sociálních služeb je v okrese Hodonín³. Rozložení sociálních služeb v rámci jednotlivých okresů a vytvoření sítí služeb je řešeno v rámci plánování sociálních služeb vyjednáváním na okresní úrovni. Z vyjednávání vychází rozvojové strategie pro jednotlivé okresy Jihomoravského kraje.

Struktura sociálních služeb zařazených v základní síti sociálních služeb v Jihomoravském kraji - výstup z Analýzy potřebnosti sociálních služeb v Jihomoravském kraji

V r. 2016 provedla na objednávku Jihomoravského kraje společnost AUGUR Consulting s.r.o. Analýzu potřebnosti sociálních služeb v Jihomoravském kraji. Jejím cílem bylo efektivně analyzovat primární data kumulovaná v rámci Krajského informačního systému sociálních služeb Jihomoravského kraje

³ zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, www.iregistr.mpsv.cz k 27. 3. 2017

(dále KISSoS JMK). Získané výsledky se tedy týkají výhradně služeb zařazených v základní síti sociálních služeb v Jihomoravském kraji a financovaných z rozpočtu kraje a státních prostředků.

V roce 2016 bylo v krajské síti zařazeno celkem 494 služeb. Nadpoloviční většinu těchto služeb tvoří služby sociální péče, necelou třetinu služby sociální prevence a zhruba jednu desetinu služby sociálního poradenství. Názorně výše uvedené informace dokumentuje následující tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Počet sociálních služeb v JMK zařazených v krajské síti pro rok 2016 podle druhu.

Počet služeb v JMK celkem	Služby sociální péče	Služby sociální prevence	Sociální poradenství
494	275	172	47

Zdroj: KISSoS JMK 2016.

Tabulka: AUGUR Consulting s.r.o.

Rozdělení registrovaných sociálních služeb v Jihomoravském kraji, zařazených v krajské síti pro rok 2016, podle převažující formy poskytování dokumentuje tabulka č. 2. Nejvíce sociálních služeb (celkem 191 sociálních služeb) je poskytováno převážně ambulantní formou, celkem 171 sociálních služeb uvedlo jako svou převažující formu pobytovou a celkem 132 sociálních služeb je převážně poskytováno terénně.

Tabulka č. 2: Počet sociálních služeb v JMK podle převažující formy poskytování.

Počet služeb v JMK celkem	Pobytová forma	Ambulantní	Terénní
494	171	191	132

Zdroj: KISSoS JMK 2016.

Tabulka: AUGUR Consulting s.r.o.

Rozdělení registrovaných sociálních služeb v Jihomoravském kraji, zařazených v krajské síti pro rok 2016, podle konkrétního druhu, je dokumentováno v tabulce č. 3. Současně je zde u každého druhu sociální služby uveden počet registrovaných sociálních služeb, které jsou poskytovány převažující formou terénní. Nejvíce služeb poskytovaných terénní formou je mezi pečovatelskými službami – celkem 57 registrovaných sociálních služeb zařazených v krajské síti pro rok 2016.

Tabulka č. 3: Počet sociálních služeb v JMK zařazených v krajské síti pro rok 2016 podle jednotlivých druhů služeb.

Druh služby	Počet v JMK	Terénní forma
Odborné sociální poradenství	47	2
Služby sociální péče		
Osobní asistence	22	22
Pečovatelská služba	57	57
Tísňová péče	-	-
Průvodcovské a předčitatelské služby	1	1
Podpora samostatného bydlení	1	1
Odlehčovací služby	23	5

Centra denních služeb	18	-
Denní stacionáře	27	-
Týdenní stacionáře	7	-
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	16	-
Domovy pro seniory	45	-
Domovy se zvláštním režimem	35	-
Chráněné bydlení	21	-
Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních	2	-
Služby sociální prevence		
Raná péče	7	7
Telefonická krizová pomoc	2	1
Tlumočnické služby	4	2
Azylové domy	23	-
Domy na půl cesty	2	-
Kontaktní centra	7	-
Krizová pomoc	4	-
Intervenční centra	1	-
Nízkoprahová denní centra	5	-
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	19	-
Noclehárny	7	-
Služby následné péče	3	-
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	20	12
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	25	7
Sociálně terapeutické dílny	9	-
Terapeutické komunity	-	-
Terénní programy	12	12
Sociální rehabilitace	22	3
CELKEM	494	132

Zdroj: KISSoS JMK 2016.

Tabulka: AUGUR Consulting s.r.o.

Pro přehlednost uvádíme v tabulce č. 4 počet obyvatel a obcí v jednotlivých správních obvodech ORP Jihomoravského kraje.

Tabulka č. 4: Počet obcí a počet obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji

Název ORP	Počet obyvatel ORP ⁴	Počet obcí v ORP ⁵
Blansko	56 523	43
Boskovice	51 603	73
Brno	377 028	1
Břeclav	59 854	18
Bučovice	15 971	20
Hodonín	61 042	18
Hustopeče	35 653	28

⁴ Zdroj: Regionální informační servis, www.risy.cz

⁵ Tamtéž.

Ivančice	23 994	17
Kuřim	22 614	10
Kyjov	55 521	42
Mikulov	19 827	17
Moravský Krumlov	22 215	33
Pohořelice	13 849	13
Rosice	25 507	24
Slavkov u Brna	22 902	18
Šlapanice	66 461	40
Tišnov	30 553	59
Veselí nad Moravou	38 310	22
Vyškov	51 942	42
Znojmo	91 323	111
Židlochovice	32 333	24

Tabulka: AUGUR Consulting s.r.o.

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHMORAVSKÉM KRAJI

Financování sociálních služeb je založeno, v souladu s platnou legislativou, na systému vícezdrojového financování. Vedle státu (dříve prostředky MPSV) se na něm podílí především kraje a obce, případně i soukromý sektor, nadace a fondy. Příjmy poskytovatelů tvoří také běžné úhrady od uživatelů sociálních služeb a finanční prostředky získané z projektů financovaných Evropskou unií. Tato kapitola uvádí rámcový přehled využití jednotlivých zdrojů pro financování sociálních služeb v Jihomoravském kraji.

Dotace ze státního rozpočtu

Dotace ze státního rozpočtu představuje základní zdroj financování sociálních služeb. V souladu se změnou ve správě systému sociálních služeb vstoupil od 1. ledna 2015 v účinnost § 101a zákona o sociálních službách, který decentralizoval rozhodování o finanční podpoře na regionální – krajskou úroveň. V návaznosti na toto ustanovení se kraji poskytuje k plnění povinností uvedených v § 95 písm. g) a h) zákona o sociálních službách dotace ze státního rozpočtu.

Dotace se poskytuje na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb. Jejich výčet a charakteristiky jsou uvedeny v části třetí, hlavě I, díle 2 až 4 zákona o sociálních službách. Je určena poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb podle ustanovení § 85 odst. 1 zákona o sociálních službách (dále jen „žadatel“ nebo „poskytovatel sociální služby“), k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb místního či regionálního charakteru. Dotace se poskytuje na základě žádosti kraje a hlavního města Prahy o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu, podané v návaznosti na vyhlášené dotační řízení Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Žádost musí být podána výlučně prostřednictvím internetové aplikace OK služby – poskytovatel. Kraj obdrží dotaci na základě Rozhodnutí o poskytnutí dotace z kapitoly 313 – MPSV státního rozpočtu.

Obdrženou dotaci je Jihomoravský kraj povinen dle svých vlastních postupů a pravidel přerozdělit, vyplatit, zajistit kontrolní činnosti, komplexní administraci řízení a řadu dalších povinností. Základním dokumentem Jihomoravského kraje, určujícím způsob výpočtu finanční podpory pro sociální služby jsou **Pravidla řízení o stanovení a přiznání finanční podpory Jihomoravského kraje v oblasti podpory poskytování sociálních služeb** (dále jen „Pravidla“).

Jihomoravský kraj realizuje finanční podporu v návaznosti na Rozhodnutí Komise (č. 2012/21/EU) ze dne 20. prosince 2011 o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby udělené určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu.

Tab.: Přehled poskytnuté finanční podpory dle § 101a v roce 2015 – 2017 (v Kč)

Druh služby	2015	2016 *	2017 **
Azylové domy	6 881 900	28 636 900	510 000
Centra denních služeb	7 057 300	8 283 600	8 454 600
Denní stacionáře	22 508 600	25 126 400	33 891 600
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	127 118 800	110 942 000	96 591 000
Domovy pro seniory	167 905 200	161 066 534	122 171 900
Domovy se zvláštním režimem	187 540 500	208 955 812	155 459 800
Domy na půl cesty	92 100	1 554 500	0
Chráněné bydlení	16 815 900	31 289 200	27 071 100
Intervenční centra	339 100	1 404 800	0
Kontaktní centra	4 502 500	3 618 800	5 164 400
Krizová pomoc	2 702 000	3 049 700	4 571 100
Nízkoprahová denní centra	3 942 400	4 772 200	6 258 400
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	14 829 400	19 357 800	25 659 600
Noclehárny	2 889 000	4 376 600	3 951 400
Odborné sociální poradenství	23 214 600	23 250 600	31 137 200
Odlehčovací služby	15 467 800	17 775 500	20 237 200
Osobní asistence	17 987 600	26 706 300	40 579 300
Pečovatelská služba	68 480 700	67 766 000	94 737 100
Podpora samostatného bydlení	318 900	640 300	1 185 500
Průvodcovské a předčitatelské služby	421 600	620 200	689 400
Raná péče	6 072 800	7 126 800	9 242 300
Služby následné péče	1 398 000	1 951 000	2 008 900
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	12 392 200	12 378 100	20 442 500
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	9 240 500	8 754 600	12 118 600
Sociálně terapeutické dílny	2 912 900	9 584 100	1 821 800
Sociální rehabilitace	15 292 200	25 510 246	36 982 500
Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče	5 203 400	5 575 100	1 644 900
Telefonická krizová pomoc	1 141 900	1 093 400	1 813 800
Terapeutické komunity	1 234 900	0	0
Terénní programy	10 238 800	10 466 700	13 713 700
Tísňová péče	0	0	1 242 600
Tlumočnické služby	4 015 300	3 513 400	4 222 900
Týdenní stacionáře	9 604 400	9 511 300	3 938 300

*částky nejsou zcela vypovídající, neboť se jedná o dotace přidělené na celý rok, nejsou zohledněny vratky od služeb, které ke konci roku 2016 vstoupily do IP ve výši cca 15 mil. Kč + vratky po skončení roku ve výši cca 6 mil. Kč

**vyčísleny pouze dotace přidělené v rámci 1. kola dotačního řízení, nutno počítat s dofinancováním

Popis Pravidel

Financování sociálních služeb ze strany Jihomoravského kraje probíhá v souladu se schválenou metodikou financování, kterou jsou výše zmíněná Pravidla. Tato Pravidla se zabývají způsobem určení finanční podpory pro sociální služby. Stanovují termín a náležitosti žádosti o poskytnutí finanční podpory (dále jen „žádost“), způsob hodnocení předložených žádostí, východiska pro výpočet finanční podpory, výpočtové vzorce, redukční kritéria, podmínky poskytnutí, vyplacení a použití finanční podpory, sankční podmínky, způsob vyúčtování a kontroly finanční podpory a podmínky vyhlášení druhého kola.

Nejzásadnější změny v Pravidlech pro rok 2017 oproti roku 2016:

- vypuštění hodnocení žádostí dle věcných kritérií, je financováno na základě vydaného pověření, což vede ke zjednodušení a urychlení procesu hodnocení žádostí o finanční podporu
- zrušení tzv. „přechodového mechanismu“, tj. zrušení limitů pro stanovení optimální výše finanční podpory. Toto opatření zamezilo poskytovatelům sociálních služeb nadhodnocovat své požadavky a zároveň umožnilo kraji pružně reagovat na změny v rozsahu služby (jak z hlediska počtu úvazků, tak z hlediska počtu lůžek)
- nastavení redukčních kritérií, na základě kterých jsou požadavky jednotlivých poskytovatelů sníženy až na hodnotu finančních prostředků obdržených z MSPV na základě směrného čísla
- úprava stanovených hodnot finanční podpory (celkových obvyklých nákladů) na úvazek a lůžko u výpočtových skupin služeb B, C a D
- úprava procentní míry spolufinancování kraje – koeficientu „a“ (zmírnění nerovných podmínek v ekonomickém prostředí neziskového sektoru, který nemá na rozdíl od obcí a jejich příspěvkových organizací přímý podíl na výnosech z rozpočtového určení daní)
- stanovení sankčních podmínek za nedodržení rozsahu služby z hlediska počtu lůžek nebo počtu úvazků uvedených v pověření, za nesplnění stanovené minimální míry obloženosti u skupin služeb C a D a za nesplnění převažující míry specifických cílových skupin
- možnost financovat zdravotní péči, jakožto uznatelný náklad, z finanční podpory dle § 105

Pro rok 2018 se v Pravidlech plánuje upravit nákladové normativy vstupujících do výpočtu finanční podpory, a to s ohledem na značnou rozdílnost jednotlivých druhů sociálních služeb. Zvažuje se také úprava redukčních kritérií případně zavedení jednotného redukčního mechanismu na výši směrného čísla.

Dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje

Od roku 2015 podporuje Jihomoravský kraj sociální služby prostřednictvím dotačního titulu, který je zaměřen na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb, a to formou vyrovnávací platby. Tento dotační titul analogicky nahradil program víceletého financování sociálních služeb z dřívějších let. I v případě této finanční podpory postupuje Jihomoravský kraj dle schválených Pravidel pro daný rok.

Jihomoravský kraj se na financování uznatelných nákladů služby podílí stanoveným procentem z nákladů. Konkrétní výše procenta spolufinancování je každoročně uvedena v Pravidlech financování.

Tab.: Procento spolufinancování kraje

	Předpokládaná míra spolufinancování kraje			Předpokládaná míra spolufinancování kraje v rámci zřizovatelských funkcí formou příspěvku zřizovatele
	2016	2017	2018	
	služby odborného sociálního poradenství			
forma poskytovatele služby:				
obce a příspěvkové organizace obcí	4	4	4	0
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	4	6	6	0
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0	9/10
	služby sociální prevence			
forma poskytovatele služby:				
obce a příspěvkové organizace obcí	4	3,5	3,5	0
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	4	6,5	6,5	0
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0	24/25
	služby sociální péče (bez pečovatelské služby)			
forma poskytovatele služby:				
obce a příspěvkové organizace obcí	3	2,5	2,5	0
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	3	6	6	0

příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0	11/12
	pečovatelská služba			
forma poskytovatele služby:				
obce a příspěvkové organizace obcí	3	3	3	0
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	3	5	5	0
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0	23/24

Tab.: Přehled poskytnuté finanční podpory dle § 105 v roce 2015 – 2017 (v Kč)

Druh služby	2015	2016	2017
Azylové domy	2 779 000	5 691 842	46 800
Centra denních služeb	1 795 000	1 195 897	798 400
Denní stacionáře	5 352 000	4 791 601	3 993 700
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	1 079 000	31 465 006	36 443 900
Domovy pro seniory	3 317 000	39 248 856	39 319 200
Domovy se zvláštním režimem	1 329 000	57 865 525	67 896 200
Domy na půl cesty	132 000	269 192	0
Chráněné bydlení	3 035 000	6 915 193	6 419 700
Intervenční centra	189 000	265 000	0
Kontaktní centra	285 000	1 113 501	876 400
Krizová pomoc	779 000	521 603	449 600
Nízkoprahová denní centra	1 961 000	723 941	579 000
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	4 168 000	2 461 226	2 302 800
Noclehárny	808 000	435 556	527 700
Odlehčovací služby	2 907 000	3 824 592	3 172 200
Osobní asistence	5 464 000	5 476 269	4 437 400
Pečovatelská služba	9 388 000	14 891 286	11 420 700
Podpora samostatného bydlení	146 000	120 200	101 000
Průvodcovské a předčitatelské služby	91 000	84 229	49 000
Raná péče	1 586 000	632 871	859 600
Služby následné péče	444 000	289 834	297 100
SAS pro seniory a osoby se ZP	2 527 000	1 579 264	1 106 100
SAS pro rodiny s dětmi	5 067 000	1 691 736	1 862 700
Sociálně terapeutické dílny	1 534 000	1 653 263	169 500
Sociální rehabilitace	8 457 000	3 782 890	3 451 300
Soc. služby poskytovatelé ve zdravotnických	485 000	245 479	350 500

zařízeních lůžkové péče			
Telefonická krizová pomoc	482 000	327 977	168 800
Terapeutické komunity	1 313 000	392 200	0
Terénní programy	2 378 000	1 378 895	1 310 400
Tlumočnické služby	533 000	644 447	428 700
Týdenní stacionáře	1 767 000	1 923 999	1 270 900
Odborné sociální poradenství	0	2 989 697	2 560 900
Tísňová péče	0	0	104 100

Individuální dotace

Individuální dotace jsou poskytovány v rámci Odboru kanceláře hejtmána. Jsou určeny pro konkrétního žadatele z důvodů hodných zvláštního zřetele. Poskytují se zejména na projekty, které nejsou v předmětném období podporovány žádným z vyhlášených dotačních programů. Nejsou určeny na financování provozních a osobních nákladů a tudíž nejsou ani součástí vyrovnávací platby.

Dotace od obcí

Dotace od obcí na podporu poskytování sociálních služeb v daném území má v systému financování sociálních služeb klíčový význam. Prostřednictvím finanční podpory obec deklaruje sociální službě potřebnost v území a doporučuje službu k dalšímu financování z dotačních titulů JMK i z prostředků státního rozpočtu. Obec se tak spolufinancováním služeb významně podílí na nastavení a financování potřebné sítě služeb na území kraje.

Na spolufinancování sociálních služeb se obec podílí v **rozsahu 5% až 20%** z nákladů služby, uvedeným v Pravidlech. Procenta spoluúčasti ze strany obcí jsou nastavována pro potřeby výpočtu finančních podpor poskytovaných Jihomoravským krajem ze svého, potažmo státního, rozpočtu. Procenta spoluúčasti byla nastavena v souladu s multizdrojovým financováním sociálních služeb jakožto jedna ze složek v rámci tzv. vyrovnávací platby. Pro dotační řízení obcí mají tato procenta doporučující charakter. Obce mohou poskytovatelům sociálních služeb poskytnout dotace v jiné výši. Podmínky a způsob vyhlášení dotačního řízení je dle ustanovení zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, plně v kompetenci obce.

Tab.: Procento spolufinancování obcí

	Předpokládaná míra spolufinancování obcí		
	2016	2017	2018
služby odborného sociálního poradenství			
forma poskytovatele služby:			
obce a příspěvkové organizace obcí	5	5	5

nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	5	5	5
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0
služby sociální prevence			
forma poskytovatele služby:			
obce a příspěvkové organizace obcí	20	20	20
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	20	20	20
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0
služby sociální péče (bez pečovatelské služby)			
forma poskytovatele služby:			
obce a příspěvkové organizace obcí	8	8	8
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	8	8	8
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0
pečovatelská služba			
forma poskytovatele služby:			
obce a příspěvkové organizace obcí	20	20	20
nestátní neziskové organizace, obchodní organizace (fyzické a právnické osoby)	20	20	20
příspěvkové organizace Jihomoravského kraje	0	0	0

Příspěvky zřizovatele

Příspěvkové organizace jsou v souvislosti s přechodem financování sociálních služeb na kraje financovány shodně jako ostatní poskytovatelé sociálních služeb. Příspěvkové organizace tedy v souladu s Pravidly obdrží finanční podporu v návaznosti na Rozhodnutí Komise (č. 2012/21/EU) ze dne 20. prosince 2011 o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby udělené určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu, a to na základě smlouvy jako příspěvek zřizovatele určený na zajištění sociální služby. Rovněž příspěvkové organizace žádají o finanční

podporu v rámci dotačního titulu, který je zaměřen na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb, a to formou vyrovnávací platby.

Vedle finanční podpory určené na zajištění nákladů souvisejících s poskytováním základních činností sociálních služeb poskytuje zřizovatel svým organizacím finanční prostředky jako závazný ukazatel na pokrytí nákladů nesouvisejících se základními činnostmi jednotlivých druhů sociálních vyplývajících zejména z povinností zřizovatele i vlastníka majetku stanovené právními předpisy.

Příjmy od uživatelů

Do výpočtu finanční podpory na sociální služby pro daný rok vstupují u skupin služeb B, C a D také příjmy od uživatelů. Finanční podpora je tedy stanovena jako rozdíl plánovaných (celkových obvyklých průměrných) nákladů na úvazek/lůžko a úhrad od uživatelů služby + podílu spolufinancování služby z rozpočtů územně samosprávných celků (obcí a kraje).

Pro rok 2017 činí hodinová sazba za zajištění základních činností služby **80 Kč/hodinu** v případě služeb osobní asistence, pečovatelská služba, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služba a centra denních služeb. V případě služeb denní stacionář, centra denních služeb a podpora samostatného bydlení pro převažující cílovou skupinu osoby s duševním onemocněním činí hodnota **60 Kč/hodinu** (oproti roku 2016 snížena z 80 Kč/hodinu).

U sociálních služeb spadajících do skupiny C, tj. azylové domy, domy na půl cesty, služby následné péče (pobytová forma), terapeutické komunity, sociální rehabilitace (pobytová forma) a noclehárny (ambulantní služba) činí stanovená sazba úhrady od uživatelů služby na 1 lůžkoden pro jednotlivé druhy sociálních služeb alespoň **60 % z maximální sazby za zajištění základních činností služby stanovené prováděcí vyhláškou č. 505/2006 Sb.** (dále jen „vyhláška“) k zákonu o sociálních službách pro jednotlivý druh sociální služby, vyjma nocleháren, u kterých vyhláška nestanovuje maximální sazbu úhrady, proto se při výpočtu vychází z úhrad uvedených v žádosti.

Pro služby odlehčovací služby, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení a sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče (skupina D) činí stanovená sazba úhrady od uživatelů služby na 1 lůžkoden pro jednotlivé druhy služeb alespoň **60 % z maximální sazby** za zajištění základních činností služby stanovené prováděcí vyhláškou k zákonu o sociálních službách pro jednotlivý druh sociální služby + **denní podíl příspěvku na péči na lůžko.**

Finanční prostředky čerpané z dotačních titulů Evropské unie

V období 2018 – 2020 budou mít možnost čerpat prostředky z **Evropského sociálního fondu** jak poskytovatelé sociálních služeb, tak samosprávné územní celky a další subjekty. Obdobně jako v předchozích programových obdobích 2004 - 2006 a 2007 - 2013 bude i v období 2014 - 2020 podpora z fondů EU rozdělována prostřednictvím operačních programů.

Jedním z nich je **OP Zaměstnanost (OPZ)**, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV). OP Zaměstnanost pokrývá oblasti:

- podpory zaměstnanosti,
- rovných příležitostí žen a mužů,
- adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů,
- dalšího vzdělávání,
- sociálního začleňování a boje s chudobou,
- modernizace veřejné správy a veřejných služeb a
- podpory mezinárodní spolupráce a sociálních inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy.

V rámci OPZ jsou vyhlašovány některé specifické výzvy:

Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL). KPSVL je určen pro obce, které na svém území chtějí systematicky řešit problém sociálního vyloučení, zejména sociálně vyloučených lokalit, a budou k tomuto řešení potřebovat podporu z prostředků ESIF, zejména pak pro:

- obce, které předpokládají využití více než jednoho operačního programu. V rámci KPSVL budou koordinovány výzvy k předkládání projektů Operační program Zaměstnanost (OPZ), Operační program Výzkum, vývoj a vzdělání (OP VVV) a Integrovaný regionální operační program (IROP),
- obce, které předpokládají podání více než jednoho či dvou projektů, neboť v rámci Strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ) budou tyto projekty dobře provázány a v rámci SPSZ navázány na obecní sociální politiky,
- obce, které už mají vybudován tým či odborné pracovníky pro zpracování a realizaci projektů z evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF), tak i pro projektově nezkušené. Těm poslouží podpora při zpracovávání a realizaci projektů poskytnutá ve vyjednaném rozsahu Agenturou pro sociální začleňování,
- obce, které předpokládají využít zejména OPZ, neboť k SPSZ bude Ministerstvo práce a sociálních věcí vázat prostředky vyhrazené na projekty plánované v rámci SPSZ,
- obce, které chtějí využít možnosti výstavby a rekonstrukce bytů pro účely sociálního bydlení, neboť v rámci IROP bude vypsána výzva, která bude určena pouze pro obce a partnery spolupracující pouze v režimu KPSVL, čímž se pro žadatele omezuje konkurenční prostředí,
- obce, které již v uplynulém období realizovaly rozsáhlé projekty, které plánují nadále rozvíjet (i s ohledem na podmínky udržitelnosti výstupů dosavadních projektů).

Integrovaný regionální operační program (IROP) je široce zaměřený program směřující k vylepšení kvality života v různých částech České republiky formou podpory rozvoje konkurenceschopnosti, infrastruktury, veřejné správy a dalších oblastí. Hlavními oblastmi, do nichž podpora směřuje, jsou silnice II., případně III. třídy, dopravní obslužnost, Integrovaný záchranný systém, **sociální integrace, sociální podnikání**, zdravotnická zařízení s důrazem na špičkovou specializovanou péči, vzdělávání, zlepšení energetické účinnosti v budovách, kulturní památky včetně muzeí, tzv. e-government a územní plánování měst a obcí. Podpora bude územně směřována do všech krajů České republiky kromě hlavního města Prahy. Řídicím orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj.

Integrované územní investice (ITI)

Je nástrojem realizace územní dimenze v metropolitních oblastech/aglomeracích celostátního významu. Jedná se o nový nástroj uplatnění integrovaného přístupu s využitím Evropských

strukturálních a investičních fondů, který je realizován na základě zpracované a schválené integrované strategie.

ITI jsou určeny pro metropolitní oblasti/sídelní aglomerace s koncentrací nad 300 tisíc obyvatel, a to metropolitní oblasti Prahy, Brna, Ostravy, Plzně a sídelních aglomerací Ústecko-chomutovské, Olomoucké a Hradecko-pardubické v souladu se Strategii regionálního rozvoje ČR 2014-2020.

Hlavní řešená témata:

- doprava a mobilita
- sociální soudržnost
- udržitelná ekonomika
- životní prostředí

Aktivity v oblasti sociální soudržnosti jsou zaměřeny na zajištění dostatečné kapacity a kvality veřejných služeb a ochrany před sociálním vyloučením znevýhodněných osob či na oblast sociálního bydlení.

Jihomoravský kraj aktivně spolupracuje s žadateli o finanční prostředky z evropských zdrojů a využívá je na rozvoj sociálních služeb na svém území, i z pozice příjemce dotace v rámci několika individuálních projektů.

Vymezení a nákladovost sítě sociálních služeb v Jihomoravském kraji

Podporovanou síť sociálních služeb Jihomoravského kraje tvoří stávající registrované sociální služby se zařízením na území Jihomoravského kraje, které splňují podmínky pro zařazení do sítě sociálních služeb Jihomoravského kraje. Základní síť sociálních služeb je stanovena pro každý kalendářní rok. Síť služeb je každoročně doplňovaná o rozvojové záměry splňující podmínky pro podporu a financování dotačními prostředky z krajského rozpočtu a státního rozpočtu ČR přerozdělovaného Jihomoravským krajem.

Nákladovost krajské sítě sociálních služeb

Sociální služby, zařazené do podporované krajské sítě sociálních služeb, jsou financovány na základě výsledku hodnocení dle Pravidel řízení o stanovení a přiznání finanční podpory Jihomoravského kraje v oblasti podpory poskytování sociálních služeb. Dokument je každoročně aktualizován.

Pravidla řízení o stanovení a přiznání finanční podpory Jihomoravského kraje pro rok 2018 v oblasti podpory poskytování sociálních služeb

Finanční podpora bude stanovena na základě tzv. fixních (pevných) hodnot na jednotku příslušné sociální služby (maximální finanční podpora na lůžko nebo úvazek) a na základě předem definovaných úhrad od uživatelů, nikoli na základě plánovaných údajů uvedených v žádosti na příslušný rok. Tyto hodnoty se stanoví na základě provedených analýz a se zohledněním dalších specifik u jednotlivých druhů sociálních služeb jako je náročnost cílové skupiny, kapacita poskytovatele, probíhající proces transformace. V návaznosti na tyto změny dojde i k vypuštění koeficientu zohledňujícího strukturu uživatelů služby ze vzorce pro výpočet finanční podpory, jelikož je zohledněna přímo při nastavení hodnoty na jednotku. Také dojde k odstranění skupin pro redukci, jelikož redukce bude probíhat na

směrné číslo u všech žadatelů stejným poměrem. Dále v zájmu upřesnění východisek pro výpočet finanční podpory dojde k podrobnější definici některých pojmů (např. výše započítaných výnosů z úhrad, výše započtených výnosů z příspěvku na péči). V návaznosti na provedené úpravy bude také upravena žádost o poskytnutí finanční podpory, aby obsahovala všechny relevantní informace potřebné k posouzení příslušnosti sociální služby ke konkrétní hodnotě stanovené na jednotku a další údaje vstupující do výpočtu finanční podpory.

SYSTÉMOVÉ PRIORITY

PRIORITA A Podpora procesu plánování dostupnosti sociálních služeb na místní a regionální úrovni

Opatření A. 1 Realizace individuálního projektu financovaného z Evropského sociálního fondu na podporu procesu plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji.

Opatření A. 2 Podpora procesu plánování rozvoje sociálních služeb na krajské úrovni.

Opatření A. 3 Podpora vzájemné spolupráce a partnerství Jihomoravského kraje a 21 obcí s rozšířenou působností v oblasti komunitního plánování a procesů síťování sociálních služeb.

PRIORITA B Optimalizace krajské sítě sociálních služeb v Jihomoravském kraji s ohledem na potřebnost, kvalitu a finanční udržitelnost

Opatření B. 1 Každoroční sestavování akčních plánů rozvoje sociálních služeb, včetně ekonomické části realizace.

Opatření B. 2 Realizace pokračujících procesů optimalizace sítě služeb na okresní úrovni a podpora participace obcí na financování krajské sítě sociálních služeb.

Opatření B. 3 Realizace individuálního projektu na financování služeb sociální prevence.

Opatření B. 4: Rozšíření Krajského informačního systému sociálních služeb Jihomoravského kraje (KISSoS JMK) o moduly pro evidenci, kontrolu a hodnocení efektivity a účelnosti sociálních služeb (benchmarkingová databáze). Na základě rozšíření tohoto informačního systému o další moduly bude možné provádět hlubší analýzy (poskytovatelů, uživatelů, finančních toků) v návaznosti na síť sociálních služeb a v souladu se střednědobým plánováním.

Opatření B. 5 Posílení kontrolních mechanismů hospodaření, výkaznictví a efektivity sociálních služeb zařazených do krajské sítě sociálních služeb.

PRIORITA C Podpora zvyšování kvality sociálních služeb

Opatření C. 1 Důraz na kvalitativní aspekty poskytování sociálních služeb - Rozvoj a rozšiřování systému kvality poskytovaných sociálních služeb v Jihomoravském kraji formou vzdělávání a metodické podpory poskytovatelů sociálních služeb při zavedení Regionálních karet sociálních služeb do praxe poskytovatelů.

Opatření C. 2 Podpora procesu transformace, humanizace a modernizace pobytových sociálních služeb vycházející z mapování individuálních potřeb jejich uživatelů.

Opatření C. 3 Podpora realizace projektů zvyšujících kvalitu péče v sociálních službách.

PRIORITA D Podpora informovanosti o sociálních službách

Opatření D. 1 Podpora dostupnosti informací o sociálních službách v Jihomoravském kraji

Opatření D. 2 Realizace informačních aktivit prostřednictvím vzájemných setkávání aktérů sociálních služeb.

Priorita A Podpora procesu plánování dostupnosti sociálních služeb na místní a regionální úrovni

Opatření A. 1	Realizace individuálního projektu financovaného z Evropského sociálního fondu na podporu procesu plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji
Popis a cíl opatření	Realizace individuálního projektu rozvíjí nastavené procesy plánování sociálních služeb v kraji, prohlubuje spolupráci jednotlivých aktérů, přináší výzkumné studie pro tvorbu koncepcí a umožňuje reagovat na aktuální trendy na národní i evropské úrovni. V současné době (duben 2017) probíhá schvalovací proces projektové žádosti. Pokud bude projekt řídicím orgánem schválen a dojde k jeho realizaci (termín realizace projektu červen 2017 - květen 2020), dojde v rámci jednotlivých klíčových aktivit k navázání na předchozí tři individuální projekty a dalšímu prohloubení procesů plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji.
Aktivity vedoucí k naplnění	realizace individuálního projektu „Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji IV.“
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí
Časový horizont	červen 2017 – květen 2020
Předpokládané náklady	cca 7,5 mil. Kč
Finanční zdroje	Evropský sociální fond a státní rozpočet ČR
Výstupy a hodnotící indikátory	úspěšná realizace individuálního projektu, odevzdání a schválení závěrečné zprávy

Opatření A. 2	Podpora procesu plánování rozvoje sociálních služeb na krajské úrovni
Popis a cíl opatření	Opatření podporuje další zkvalitnění procesů plánování rozvoje a dostupnosti sociálních služeb na krajské úrovni, jehož cílem je efektivně nastavená a řízená síť sociálních služeb odpovídající skutečným potřebám a dostupným zdrojům. Tvorba jednoletých koncepčních strategií – Akčních plánů konkretizuje rámcové strategie Střednědobého plánu pro daný rok a umožní pružnou reakci systému na aktuální změny a trendy, včetně možnosti doplnění stávající sítě služeb o podporované rozvojové záměry sociálních služeb. Pro nastavení reálných strategií je zásadním prvkem pravidelný roční monitoring realizace opatření a aktivit, který přináší cennou zpětnou vazbu pro další směřování procesu. Proces vyhodnocení plnění stanovených strategií je založený na spolupráci všech zapojených aktérů – obcí, poskytovatelů i uživatelů sociálních služeb. Nezbytným předpokladem pro funkčnost a efektivitu plánovacího procesu na území Jihomoravského kraje je podpora činnosti a vzájemné spolupráce pracovních skupin, které vznikly za účelem koordinace a implementace

	<p>procesu.</p> <p>Organizační strukturu procesu plánování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje tvoří:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pracovní skupina pro komunitní plán JMK</i> složená na principu triády ze zástupců zadavatele, poskytovatelů a uživatelů, doplněná metodiky plánování. • <i>Pracovní skupina Koordinátorů komunitního plánování 21 obcí s rozšířenou působností.</i> • <i>Tým metodiků plánování sociálních služeb</i> - je výstupem prvního individuálního projektu „Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v JMK“ (září 2009 – srpen 2011) a projektu MPSV (2007). Díky jejich aktivnímu působení v obcích s rozšířenou působností je zajištěna celková kvalita procesu KPSS a jednotný metodický přístup. Pro plánovací období 2018 - 2020 se počítá (i v rámci zapojení do individuálního projektu) s jedním metodikem plánování sociálních služeb. <p>Záměrem Jihomoravského kraje v následujícím období je pokračování pravidelných setkávání pracovních skupin. Tak bude podpořena odborná a metodická stránka procesu plánování sociálních služeb, jeho aktivní naplňování na místní i krajské úrovni, včetně vzájemné spolupráce. Tématem setkávání budou především aktivity související s řízením, optimalizací a financováním krajské sítě sociálních služeb.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pravidelné setkávání a podpora činnosti pracovních skupin na krajské úrovni 2. Tvorba Akčních plánů na příslušný kalendářní rok 3. Pravidelný roční monitoring plnění priorit a opatření strategických dokumentů – Střednědobého a Akčních plánů
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí, pracovní skupiny
Časový horizont	průběžně
Předpokládané náklady	náklady spojené s organizačně-technickým zázemím pro činnost pracovních skupin a s grafickým zpracováním a tiskem akčních plánů
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, v případě realizace individuálního projektu využití finančních prostředků EU dle dílčí části rozpočtu příslušné aktivity projektu
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • počet setkání pracovních skupin • zpracované a schválené Akční plány na příslušný kalendářní rok • zpracované informativní zprávy o naplňování priorit a opatření SPRSS – Akčních plánů předložené do schvalovacích orgánů Jihomoravského kraje
Opatření A. 3	Podpora vzájemné spolupráce a partnerství Jihomoravského kraje a 21 obcí s rozšířenou působností v oblasti komunitního plánování a procesů síťování sociálních služeb
Popis a cíl opatření	Nepostradatelnými partnery procesu plánování dostupnosti sociálních služeb v Jihomoravském kraji jsou obce s rozšířenou působností (dále také

	<p>ORP) – tj. zadavatelé sociálních služeb koordinující jejich poskytování ve správním území ORP. Cílem aktivity je další podpora plánování na místní úrovni všech 21 ORP a úzká spolupráce s Jihomoravským krajem v oblasti řízení, optimalizace a financování krajské sítě sociálních služeb.</p> <p>Vzájemná spolupráce Jihomoravského kraje a ORP vychází z uzavřených smluv o spolupráci z roku 2010 a v aktualizované podobě od roku 2012. Smyslem smluvních vztahů je nastavení a realizace aktivní spolupráce za účelem vzájemného provázání procesu plánování služeb, zajištění jednotného metodického přístupu a nastavení procesu získávání podkladů pro sestavování strategických dokumentů v oblasti plánování sociálních služeb.</p> <p>Cílem opatření je také podpora vzájemné spolupráce mezi obcemi a realizace procesu síťování sociálních služeb probíhajícího na úrovni jednotlivých okresů. V Jihomoravském kraji tak bude nadále probíhat vzájemně provázaný tříúrovňový systém plánování a síťování sociálních služeb. Na úrovni ORP budou probíhat místní procesy komunitního plánování sociálních služeb. Prostřednictvím zástupců místních procesů pak bude na okresní úrovni řešena problematika vzájemné provázanosti strategií, otázka návrhu a zajištění minimální sítě sociálních služeb pro dané území. Jihomoravský kraj metodicky povede 21 ORP v oblasti komunitního plánování a současně ve spolupráci s okresními týmy bude spravovat, monitorovat, analyzovat dopady a nastavovat jednotlivé mechanismy pro efektivní správu sítě služeb v kraji.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. Setkávání zástupců Jihomoravského kraje a 21 obcí s rozšířenou působností 2. Každoroční předávání výstupů z plánovacích procesů v ORP na JMK – podklady pro krajské strategické dokumenty, provázanost s financováním 3. Setkávání okresních týmů – nastavování minimální sítě služeb v území
Realizátor	Jihomoravský kraj, 21 obcí s rozšířenou působností
Časový horizont	průběžně v daném období
Předpokládané náklady	náklady spojené s organizačně-technickým zázemím pro realizovaná setkávání
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, v případě realizace individuálního projektu využití finančních prostředků EU dle nacenění příslušné aktivity projektu
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • počet setkání se zástupci ORP • počet setkání okresních týmů • komunitní plány ORP • každoroční počet předaných podkladů – výstupů z procesu komunitního plánování sociálních služeb 21 obcí s rozšířenou působností na JMK

Priorita B Optimalizace krajské sítě sociálních služeb v JMK s ohledem na potřebnost, kvalitu a finanční udržitelnost

Opatření B. 1	Každoroční sestavování Akčních plánů rozvoje sociálních služeb, včetně ekonomické části realizace
Popis a cíl opatření	<p>Akční plány představují jednoleté prováděcí dokumenty Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji. Jejich každoroční sestavování umožňuje Jihomoravskému kraji definování strategie v oblasti podpory sociálních služeb s ohledem na potřeby, priority a aktuální dostupné finanční zdroje. Prostřednictvím Akčních plánů může být stávající krajská síť sociálních služeb doplněna o nové služby nebo potřebné kapacity.</p> <p>Akční plány budou každoročně definovat podobu a nákladovost podporované sítě sociálních služeb v kraji a stanoví rozvojovou strategii na příslušný rok.</p> <p>S ohledem na krajem stanovenou rozvojovou koncepci, obce s rozšířenou působností odevzdávají 1x ročně na JMK záměry na rozvoj služeb (vznik nových/rozšíření stávajících) získané v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb. Deklarací potřebnosti na svém území a finanční podporou nových záměrů tak jednotlivé obce doporučují rozvojové záměry zařadit do financované sítě služeb z dotačního systému kraje, a také navrhnout k podpoře z prostředků ze státního rozpočtu. Provázáním jednotlivých rozvojových záměrů s nastavenými strategiemi, potřebností a finanční spoluúčastí jsou eliminovány nesystematické rozvojové tendence, které by způsobily neudržitelnost systému.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tvorba jednoletých Akčních plánů ve spolupráci se zástupci 21 ORP a pracovními skupinami 2. Každoroční vyhodnocení realizace opatření a aktivit Akčního plánu
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí, pracovní skupiny
Časový horizont	<p>průběžně dle níže uvedeného harmonogramu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vyhodnocení realizace Akčního plánu předchozího roku, stanovení rozvojové strategie 2. odevzdání rozvojových záměrů sociálních služeb z obcí s rozšířenou působností na Jihomoravský kraj pro tvorbu akčního plánu na následující rok 3. předložení zpracovaného Akčního plánu do schvalovacích orgánů JMK
Předpokládané náklady	náklady spojené s grafickým zpracováním a tiskem Akčních plánů
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • zpracované a schválené Akční plány na příslušný kalendářní rok • zpracované informativní zprávy o naplňování priorit a opatření SPRSS – Akčních plánů předložené do schvalovacích orgánů JMK

Opatření B. 2	Opatření 2.2 Realizace pokračujících procesů optimalizace sítě služeb na okresní úrovni a podpora participace obcí na financování krajské sítě sociálních služeb
Popis a cíl opatření	<p>Specifikem plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji je důraz na roli a zapojení obcí - základní jednotkou procesu plánování rozvoje služeb jsou obce s rozšířenou působností. Proto jsou v otázce nastavení a financování sítě obce pro kraj nepostradatelnými partnery. Ve všech 21 ORP je realizován, na základě smluv s krajem, proces komunitního plánování. JMK definuje rámcové strategie, metodicky obce vede, pracuje s výstupy od obcí a provazuje je s financováním. Obce prostřednictvím procesu komunitního plánování sociálních služeb (KPSS) deklarují potřebnost a finanční podporu služeb, čímž významně ovlivňují podobu krajské sítě sociálních služeb. Tato nastavená strategie má prostřednictvím smluvního zakotvení politickou podporu, umožňuje optimalizovat podobu sítě služeb v návaznosti na místní potřeby a priority a garantuje stabilitu financování potřebných služeb.</p> <p>Spoluúčast obcí na financování krajské sítě služeb byla nastavena od roku 2012 ve vztahu k rozvoji sociálních služeb – mechanismus deklarace potřebnosti a podpory nových sociálních služeb. V návaznosti na zahájení procesů optimalizace sítě služeb, princip finanční spoluúčasti obce dokládá potřebnost dané služby v regionu a je nezbytným předpokladem pro zařazení služby do krajské sítě služeb financované z rozpočtu JMK a ze státního rozpočtu přerozdělovaného prostřednictvím JMK.</p> <p>Okresní multidisciplinární týmy představují od roku 2014 novou platformu pro vzájemná setkávání a řešení problematiky optimalizace a síťování sociálních služeb v daném okrese JMK. V JMK tak vznikl vzájemně provázaný tříúrovňový systém plánování a síťování sociálních služeb. Na úrovni 21 ORP probíhají procesy komunitního plánování sociálních služeb. Na okresní úrovni je pak prostřednictvím politických i odborných zástupců místních procesů řešena problematika provázanosti strategií a otázka návrhu a zajištění minimální sítě sociálních služeb v daném okrese. Jihomoravský kraj pak nastavuje rámcové strategie, metodicky vede 21 ORP v komunitním plánování a ve spolupráci s okresními týmy monitoruje, analyzuje dopady a nastavuje jednotlivé mechanismy pro efektivní správu krajské sítě služeb.</p> <p>V daném období budou pokračovat procesy optimalizace sítě služeb. Mechanismy nastavení jejich minimální okresní sítě budou nadále úzce provázány s doložením potřebnosti a deklarací příslušné ORP o spolufinancování služby, jako nezbytném předpokladu pro další financování služby.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. setkávání okresních týmů 2. návrhy okresních/ORP minimálních sítí 3. vytvoření přehledu podporované krajské sítě sociálních služeb
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí, 21 ORP
Časový horizont	průběžně v daném období
Předpokládané náklady	náklady spojené s organizačně-technickým zázemím pro realizovaná

	setkávání
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, obce v JMK
Výstupy a hodnotící indikátory:	<ul style="list-style-type: none"> • počet setkání okresních týmů • návrhy okresních/ORP sítí • usnesení schvalovacích orgánů obcí o garanci spolufinancování sociálních služeb v území • schválené strategické krajské dokumenty obsahující pravidla a principy spolufinancování obcí

Opatření B. 3	Realizace individuálního projektu na financování služeb sociální prevence
Popis a cíl opatření	<p>1. 4. 2016 byla zahájena realizace projektu „Zajištění vybraných služeb sociální prevence na území Jihomoravského kraje“, který je finančně podpořen ve výši 260.210.629 Kč v rámci Operačního programu Zaměstnanost. Aktivity projektu probíhají v období od 1. 4. 2016 do 30. 4. 2019. V navazujícím období od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2021 se předpokládá realizace navazujícího projektu pro vybrané druhy sociálních služeb sociální prevence. Cílem je finančně podpořit a zachovat stávající síť poskytovatelů vybraných typů soc. služeb.</p> <p>Cílem projektu je pomoci převážně sociálně vyloučeným osobám nebo osobám ohroženým sociálním vyloučením plně se zapojit do ekonomického, sociálního a kulturního života společnosti, zvýšit jejich uplatnitelnost ve společnosti a na trhu práce.</p> <p>Projekt se zaměřuje na zajištění dostupnosti sociálních služeb a poskytování vybraných sociálních služeb sociální prevence se zaměřením na cílové skupiny osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, bezdomovectvím, domácím násilím a závislostmi, a osob se zdravotním postižením, které jsou znevýhodněny na trhu práce. Díky obdržené podpoře budou osoby cílové skupiny schopny lépe se orientovat a vyrovnávat s nepříznivou sociální a životní situací.</p> <p>Vybrané sociální služby: azylové domy, domy na půl cesty, intervenční centra, sociálně terapeutické dílny a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.</p> <p>Mezi hlavní přínosy projektu patří zejména ekonomická stabilita vybraných poskytovatelů sociálních služeb, personální stabilita a rozvoj kvality poskytovaných služeb. Výsledkem je zlepšení podmínek poskytování služeb a také větší spokojenost uživatelů.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. uzavření smluv s vybranými poskytovateli služeb v rámci veřejných zakázek 2. vlastní financování 3. schválená žádost o podporu a zahájení navazujícího projektu pro zajištění vybraných služeb sociální prevence
Realizátor	Jihomoravský kraj, členové realizačního týmu projektu

Časový horizont:	1. 4. 2016 - 30. 4. 2019; realizace navazujícího projektu se předpokládá v horizontu 1. 1. 2019 - 31. 12. 2021
Předpokládané náklady:	260 210 629 Kč náklady na aktuálně probíhající projekt
Finanční zdroje	Evropský sociální fond a státní rozpočet ČR
Výstupy a hodnotící indikátory:	<ul style="list-style-type: none"> • počet uzavřených smluv s poskytovateli preventivních služeb • objem vyčerpaných finančních prostředků

Opatření B. 4	Rozšíření Krajského informačního systému sociálních služeb (KISSoS) o moduly pro evidenci, kontrolu a hodnocení efektivity a účelnosti sociálních služeb (benchmarkingová databáze)
Popis a cíl opatření	<p>Cílem aktivity je zefektivnění nástrojů pro řízení krajské sítě sociálních služeb. Na základě rozšíření krajského informačního systému sociálních služeb o další moduly bude možné provádět hlubší analýzy (poskytovatelů, uživatelů, finančních toků) v návaznosti na síť sociálních služeb a v souladu se střednědobým plánováním. Rozšíření benchmarkingové databáze je jednou z klíčových aktivit individuálního projektu Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji IV. Po zahájení projektu v červnu 2017 bude vypsána veřejná zakázka na rozšíření KISSoS, na základě průběhu výběrového řízení bude následně systém rozšířen o zadávané moduly.</p> <p>Správa aplikace bude zajištěna odborem sociálních věcí Krajského úřadu JMK. Udržitelnost databáze zahrnující aktualizaci modulů bude řešena prostřednictvím servisní smlouvy s vybraným dodavatelem.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pořízení rozšiřujících modulů KISSoS na základě výběrového řízení 2. Realizace školení pro uživatele aplikace – poskytovatele a zadavatele sociálních služeb 4. Provoz aplikace na základě servisní smlouvy s vybraným dodavatelem
Realizátor	JMK – odbor sociálních věcí
Časový horizont:	průběžně dle průběhu schvalovacího procesu individuálního projektu a realizace veřejné zakázky, předpoklad zprovoznění rozšiřujících modulů: květen 2018
Předpokládané náklady	dle ceny veřejné zakázky
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, Evropský sociální fond
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • benchmarkingová aplikace KISSoS rozšířená o další funkční moduly • počet školení pro uživatele aplikace • uzavření servisní smlouvy s dodavatelem

Opatření B. 5	Posílení kontrolních mechanismů hospodaření, výkaznictví a efektivity sociálních služeb zařazených do krajské sítě sociálních služeb
----------------------	---

Popis a cíl opatření	Záměrem JMK v následujícím období je provádět pravidelné kontroly a vyhodnocování činnosti poskytovatelů sociálních služeb zařazených do podporované krajské sítě sociálních služeb. Kontrolní šetření je realizováno zaměstnanci odboru sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje a bude zacílené jak na finanční oblast, tak na kontrolu efektivity a výkaznictví poskytovaných služeb. Cílem realizace opatření je podpora hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti vynakládaných prostředků z veřejných rozpočtů i úsilí efektivity služeb poskytovaných na území JMK.
Aktivity vedoucí k naplnění	1. Nastavení kontrolních mechanismů – metodika, plány kontrol 2. Realizace kontrolních šetření v sociálních službách 3. Provázání výstupů s financováním sociálních služeb
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí
Časový horizont	průběžně v daném období
Předpokládané náklady	náklady spojené s cestovním a mzdovými prostředky pracovníků odboru sociálních věcí
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • zpracované dokumenty k realizaci kontrolních šetření • počet provedených kontrolních šetření v daném roce

Priorita C Podpora zvyšování kvality sociálních služeb

Opatření C. 1	Důraz na kvalitativní aspekty poskytování sociálních služeb - Rozvoj a rozšiřování systému kvality poskytovaných sociálních služeb v Jihomoravském kraji formou vzdělávání a metodické podpory poskytovatelů sociálních služeb při zavedení Regionálních karet sociálních služeb do praxe poskytovatelů
Popis a cíl opatření	Jihomoravský kraj dlouhodobě usiluje o zvyšování kvality sociálních služeb, které tvoří krajskou síť sociálních služeb a jsou financovány z veřejných rozpočtů. Pro kraj, stejně jako pro další poskytovatele finančních prostředků, je aktuální otázka rovnováhy mezi ekonomickou realitou, která klade jasná omezení z hlediska nákladů na poskytování služeb, nabízenou kvalitou a dostupností těchto služeb. Cílem opatření je další podpora zvyšování kvality sociálních služeb poskytovaných v zařízeních na území Jihomoravského kraje - pro poskytovatele služeb zpětná vazba ohledně kvality jejich služeb a pro Jihomoravský kraj získání měřitelných a vzájemně srovnatelných výstupů pro hodnocení kvality služeb v návaznosti na jejich financování. Regionální karty sociálních služeb podrobně definují obsah služeb. Obsah služby je vymezen prostřednictvím potřeb klientů. Regionální karty jsou podkladem pro hodnocení efektivity služby formou kvalitativních indikátorů, umožňují tak kontrolu efektivity vynakládaných prostředků z rozpočtu kraje. Opatření bude realizováno formou metodických setkání, jejímž

	prostřednictvím budou představeny a projednány Regionální karty Jihomoravského kraje a principy poskytování sociálních služeb. Metodická setkání budou realizována pro sociální služby zařazené do krajské sítě a pro zadavatele sociálních služeb – pracovníky Jihomoravského kraje, jednotlivých obcí s rozšířenou působností a zástupců okresních týmů.
Aktivity vedoucí k naplnění	1. metodická setkání pro zástupce poskytovatelů sociálních služeb 2. metodická setkání pro pracovníky Krajského úřadu Jihomoravského kraje - odboru sociálních věcí a pro pracovníky 21 obcí s rozšířenou působností
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí, dodavatel vzdělávacích aktivit
Časový horizont:	průběžně v daném období, dle harmonogramu individuálního projektu
Předpokládané náklady	cca 1,6 mil Kč
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, Evropský sociální fond
Výstupy a hodnotící indikátory	počet proškolených poskytovatelů sociálních služeb a počet proškolených zástupců státní správy (úředníku Krajského úřadu a obcí s rozšířenou působností)

Opatření C. 2	Zajištění kontinuity transformačního procesu a deinstitucionalizace v Jihomoravském kraji
Popis a cíl opatření	<p>Jihomoravský kraj má schválen dokument s názvem „Strategie transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v JMK na období 2014-2020“, kde jsou uvedeny hlavní zásady transformačního procesu.</p> <p>Podstatou transformačního procesu je umožnit osobám se zdravotním postižením žít život srovnatelný s jejich vrstevníky. Žádoucím stavem je udržení, případně obnovení rodinného zázemí, přátelských vazeb osob s postižením v běžném prostředí a zabezpečení nezbytné podpory a péče využitím potenciálu blízké komunity a dostupných terénních a ambulantních služeb v místě bydliště. Jestliže není možné osobě s hendikepem zabezpečit tuto formu pomoci, musí existovat nabídka pobytových služeb respektujících práva osob se zdravotním postižením, zohledňujících individuální požadavky a přání jednotlivců, motivujících je udržet si co nejvyšší míru samostatnosti a podporujících jejich maximálně možné sociální začlenění.</p> <p>Cílem opatření je podporovat transformaci a rozvoj pobytových a návazných sociálních služeb v kvalitě odpovídající nejen aktuálně předepsaným požadavkům na materiálně technické zajištění služeb, ale současně zohledňujících potenciál a možnosti každého jedince. Budou podporovány aktivity směřující ke snižování kapacit velkokapacitních zařízení ústavního typu, k jejich humanizaci, odstraňování bariér. Taktéž bude podporován vznik malokapacitních pobytových zařízení vzniklých v souvislosti s deinstitucionalizací, které se svými podmínkami nejvíce přibližují přirozenému způsobu života. Při vnímání transformačního procesu v jeho komplexnosti, kdy žádoucím výstupem je umožnit osobám se zdravotním postižením rozhodnout se, jakým způsobem budou naplňovány</p>

	<p>jejich potřeby, budou podporovány i sociální služby terénní a ambulantní, bezprostředně navazující na transformační proces.</p> <p>Jihomoravský kraj bude pokračovat v podpoře organizací zapojených do procesu transformace, které mají schválený transformační plán.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	<ol style="list-style-type: none"> 1. zapojení JMK do projektů MPSV zaměřeným na podporu procesu transformace a deinstitucionalizace 2. pravidelná setkávání Regionálního transformačního týmu 3. konzultace se zapojenými organizacemi, účast na setkáních transformačních týmů v organizacích, metodická a další podpora 4. hodnocení plnění Strategie transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v JMK na období 2014-2020, nastavení priorit pro navazující období 5. podpora zapojených organizací při naplňování transformačních plánů, zejména prostřednictvím investičních projektů z evropských fondů 6. registrace sociálních služeb vzniklých v průběhu transformačního procesu 7. rozvoj sociálních služeb v souladu se Strategií transformace JMK
Realizátor	Jihomoravský kraj, Srdce v domě, p. o., Zelený dům pohody, p. o., Paprsek p. o., Zámek Břežany, p. o., Domov Horizont, p. o., MPSV
Časový horizont	průběžné naplňování aktivit dle schválených transformačních plánů zapojených organizací a dle vyhlášených výzev pro realizaci transformačních projektů
Předpokládané náklady	<p>Realizace investičních akcí z evropských fondů - Jihomoravský kraj zajišťuje předfinancování, povinné spolufinancování a hrazení neuznatelných nákladů projektů podaných do evropských výzev.</p> <p><i>Připravované projekty a jejich předpokládaný rozpočet:</i></p> <p>Zámek Břežany p. o. – výstavba DOZP pro 24 uživatelů – 66 mil. Kč</p> <p>Srdce v domě, p. o. – výstavba CHB pro 12 uživatelů – 29 mil. Kč</p> <p>Paprsek, p. o. – výstavba CHB pro 8 uživatelů – 20 mil. Kč</p> <p>Domov Horizont, p. o. – výstavba DOZP pro 18 uživatelů – 50 mil. Kč</p> <p>Zelený dům pohody, p. o. – rekonstrukce stávající budovy zařízení (v návrhu)</p> <p>Další podpora organizací zapojených do transformačního procesu v rozsahu aktuálních potřeb a dle míry zapojení.</p>
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, IROP, ESF, MPSV
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • počet osob odcházejících z velkokapacitního ústavu do služby poskytované komunitním způsobem • počet a kapacita vzniklých komunitních služeb • počet setkání RTT • počet individuálních konzultací a metodických setkání se zapojenými organizacemi

Opatření C. 3	Podpora realizace projektů zvyšujících kvalitu péče v sociálních službách
<p>Popis a cíl opatření</p>	<p>Záměrem Jihomoravského kraje v následujícím období je podporovat aktivity poskytovatelů sociálních služeb vedoucí ke zkvalitňování péče o uživatele. Proto bude kraj, s ohledem na posouzení dopadů a efektivity plánovaných záměrů, podporovat jednotlivé projekty obcí a poskytovatelů sociálních služeb předkládaných do aktuálních výzev Evropských fondů, a to prostřednictvím potvrzení souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb.</p> <p>JMK, jako zřizovatel 28 příspěvkových organizací v oblasti sociálních služeb, také dlouhodobě realizuje projekty rozvíjející odbornost a dovednosti pracovníků s ohledem na specifické potřeby uživatelů. Projekt gerontologické a organizační supervize je v příspěvkových organizacích JMK realizovaný již od roku 2010. Od r. 2017 bude probíhat projekt „Gerontologická a organizační supervize III – odborná podpora pro klienty a pečující v zařízeních pro seniory a osoby se zdravotním postižením zřizovaných Jihomoravským krajem“. Bude zaměřen na služby domovů pro osoby se zdravotním postižením a domovů pro seniory/domovů se zvláštním režimem.</p> <p>Pro zařízení domovů pro osoby se zdravotním postižením jsou plánovány následující aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proces deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb – podpora přípravy klientů a podpora povědomí samosprávy a veřejnosti o koncepci komunitních služeb pro osoby s postižením a osoby s chronickým duševním onemocněním, • rozvoj kvality poskytované péče prostřednictvím konkrétních programů a činností, • organizace péče a vytváření prostředí podporující a rozvíjející schopnosti klientů v podmínkách pobytové sociální služby, • podpora plánování rozvoje služeb pro osoby s duševním onemocněním a závislostí na alkoholu. <p>V organizacích poskytujících služby pro seniory a seniory s demencí bude probíhat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • distanční vzdělávání ve vybraných tématech z oblasti gerontologie, • vybraným zařízením bude poskytnuta podpora při přípravě k certifikaci a reauditů Vážka. <p>Pokračovat bude specializační vzdělávání pro sociální pracovníce a pracovníky domovů pro seniory, domovů se zvláštním režimem a domovů pro osoby se zdravotním postižením.</p>
<p>Aktivity vedoucí k naplnění</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. podpora projektů obcí a poskytovatelů sociálních služeb zaměřených na zvyšování kvality služeb při předkládání žádostí do aktuálních výzev evropských fondů – soulad se Střednědobým plánem 2. pokračování realizace „Gerontologická a organizační supervize III – odborná podpora pro klienty a pečující v zařízeních pro seniory a osoby

	se zdravotním postižením zřizovaných Jihomoravským krajem“
Realizátor	Jihomoravský kraj; Česká Alzheimerovská společnost, o.p.s.; Univerzita Karlova – Fakulta humanitních studií; poskytovatelé sociálních služeb; obce
Časový horizont:	průběžně v daném období
Předpokládané náklady:	1,5 mil. Kč ročně
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, evropské fondy
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • vydaná potvrzení projektům o souladu se Střednědobým plánem • finanční podpora z rozpočtu JMK projektu realizace „Gerontologická a organizační supervize III – odborná podpora pro klienty a pečující v zařízeních pro seniory a osoby se zdravotním postižením zřizovaných Jihomoravským krajem“ • počet zařízení, která získala certifikát Vážka • počet zařízení, která obhájila certifikát Vážka • počet proškolených pracovníků domovů pro osoby se zdravotním postižením, domovů pro seniory, domovů se zvláštním režimem • rozvojové plány příspěvkových organizací JMK

Priorita D Podpora informovanosti o sociálních službách

Opatření D. 1	Podpora dostupnosti informací o sociálních službách v Jihomoravském kraji
Popis a cíl opatření	<p>Cílem opatření je nastavení a zpřístupnění aktuálních informací o sociálních službách prostřednictvím elektronického katalogu poskytovatelů služeb zařazených do sítě sociálních služeb. Tento katalog zpřístupní nabídku sociálních služeb široké veřejnosti.</p> <p>Veškeré informační aktivity budou směřovány na nejširší veřejnost, obce – zadavatele, poskytovatele sociálních služeb, jejich uživatele, odbornou i laickou veřejnost.</p> <p>Vlastní internetový odkaz s informacemi o sociálních službách zařazených v síti sociálních služeb s vyhledávacím katalogem služeb, bude obsahovat nástroje pro vyhledávání služby pro potencionálního uživatele přes definovanou nepříznivou sociální situaci. Bude tím dostupnější a přehlednější pro širokou veřejnost i bez podrobné znalosti zákona o sociálních službách.</p> <p>Na internetovém odkazu budou k dispozici také mapové podklady, nastavení sítě služeb v kraji a jejich dostupnost bude zobrazena na mapě kraje.</p> <p>Elektronický katalog bude realizován prostřednictvím individuálního projektu Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji IV.</p>
Aktivity vedoucí k naplnění	zajištění a vytvoření Elektronického katalogu sociálních služeb (dodavatelsky)

Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí; dodavatel Elektronického katalogu
Časový horizont:	průběžně v daném období dle realizace projektových aktivit
Předpokládané náklady:	400 000 Kč
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, Evropský sociální fond
Výstupy a hodnotící indikátory:	Elektronický katalog sociálních služeb

Opatření D. 2	Realizace informačních aktivit prostřednictvím vzájemných setkávání aktérů sociálních služeb
Popis a cíl opatření	Podpora informovanosti poskytovatelů, zadavatelů a uživatelů sociálních služeb prostřednictvím vzájemných setkání
Aktivity vedoucí k naplnění	konference, kulaté stoly, metodická setkání
Realizátor	Jihomoravský kraj – odbor sociálních věcí, vybraní dodavatelé z výběrových řízení
Časový horizont	průběžně v daném období
Předpokládané náklady	náklady spojené s organizačně-technickým zajištěním realizovaných aktivit
Finanční zdroje	Jihomoravský kraj, v případě realizace individuálního projektu využití finančních prostředků EU dle nacenění příslušné aktivity projektu
Výstupy a hodnotící indikátory	<ul style="list-style-type: none"> • počet uskutečněných setkání s poskytovateli a zadavateli sociálních služeb • počet zúčastněných osob

STRATEGIE PODPOROVANÉHO ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V JIHOMORAVSKÉM KRAJI NA OBDOBÍ 2018 – 2020

Cílem strategie na následující období je optimalizace stávající sítě sociálních služeb s ohledem na reálné potřeby, kvalitu, efektivitu poskytované péče a finanční udržitelnost podporovaného systému. Současně jsou však vytvořeny dílčí podmínky pro rozvoj, neboť je zřejmé, že stávající síť sociálních služeb nedokáže zcela pokrýt požadavky potřebných občanů. S ohledem na nutnost stabilizace podporované sítě, bude **podpora rozvoje zaměřena pouze na vybrané druhy sociálních služeb, přičemž omezení je v některých případech ještě podmíněno neexistencí služby v dané lokalitě, nebo vymezenou cílovou skupinou.**

Konkrétní podoba rozvojové strategie na příslušný rok bude upřesňovaná v Akčních plánech. Podmínkou pro podporu rozvojových záměrů je:

- soulad s aktuální jednoletou strategií JMK (Akční plán) vycházející ze Střednědobého plánu
- soulad s komunitním plánem příslušné ORP
- u nových služeb garance spolufinancování obcí ve stanovené výši (5% – 20% z nákladů služby).

Podpora rozvojových záměrů se týká pouze služeb splňujících podmínky pro vstup/udržení se v krajské síti sociálních služeb.

Rámcová strategie podporovaného rozvoje sociálních služeb v JMK na období 2018 - 2020

Druh služby	Rozvoj služeb		Podmínky
	vznik nových	rozšíření stávajících	
azylové domy	x	x	
centra denních služeb	x	x	
denní stacionáře	✓	✓	pro cílovou skupinu osoby se zdravotním postižením
domovy pro osoby se ZP	✓	✓	malokapacitní zařízení pro osoby se zdravotním postižením (rozšíření stávajících kapacit do maximálního počtu 12, resp. 18 uživatelů s poruchou autistického spektra, s duševním onemocněním)
domovy pro seniory	✓	x	budované Jihomoravským krajem, s potenciálem nahradit stávající nevyhovující objekty
domovy se zvláštním režimem	✓	x	malokapacitní zařízení určené pro osoby s duální diagnózou, pro skupinu osob s nízkými příjmy
domy na půl cesty	x	x	
chráněné bydlení	x	✓	chráněné bydlení vybudované v souladu s materiálně-technickým standardem MPSV – pro všechny podskupiny cílové skupiny osob se ZP
intervenční centra	x	x	
kontaktní centra	x	✓	pro cílovou skupinu osob se závislostí na návykových látkách
krizová pomoc	x	x	
nízkoprahová denní centra	x	x	
nízkoprahová zařízení pro děti a	✓	x	jen pro cílovou skupinu osob ohrožených

mládež			sociálním vyloučením a osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách
noclehárny	x	x	
odborné sociální poradenství	x	x	
odlehčovací služby ambul. + terénní	x	x	
odlehčovací služby pobytové	✓	✓	na základě doložené potřeby z ORP
osobní asistence	✓	✓	
pečovatelská služba	✓	✓	s podmínkou poskytování služby ve večerních hodinách, o víkendech, s pokrytím obcí v rámci ORP
podpora samostatného bydlení	x	✓	pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením (s duševním onemocněním)
průvodcovské a předčitatelské služby	x	x	
raná péče	x	✓	pro osoby se zdravotním postižením
služby následné péče	x	✓	pro cílovou skupinu osob se závislostí na návykových látkách
SAS pro rodiny s dětmi	✓	✓	vznik nových jen v ORP, kde služba dosud není zajištěna
SAS pro seniory a osoby se ZP	x	x	
sociální rehabilitace ambulantní + terénní	x	✓	pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením (s duševním onemocněním)
sociální rehabilitace pobytová	x	x	
sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních	x	x	
sociálně terapeutické dílny	x	✓	pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením (s duševním onemocněním)
telefonická krizová pomoc	x	x	
terapeutické komunity	x	✓	na základě doložené potřeby z ORP
terénní programy	x	✓	pro cílovou skupinu osob se závislostí na návykových látkách
tísňová péče	✓	x	na základě doložené potřeby z ORP
tlumočnické služby	x	x	
týdenní stacionáře	x	x	

PRIORITY PRO CÍLOVÉ SKUPINY

SENIORŮ

Pro účely plánování sociálních služeb v Jihomoravském kraji a zpracování tohoto dokumentu zahrnuje cílová skupina seniorů osoby pobírající starobní důchod, kteří z důvodu nepříznivé životní situace v důsledku věku a zdravotního stavu potřebují částečnou nebo úplnou podporu při zvládnání základních činností spojených s péčí o vlastní osobu.

Demografické stárnutí populace se stalo jednou z nejvíce diskutovaných otázek posledních několika let. Lidé se v současnosti dožívají stále vyššího věku, prodlužuje se délka lidského života, zvyšuje se jeho kvalita a životní úroveň.

Systém péče o seniory, kteří již potřebují nějaký druh pomoci, je poskytován především zdravotními a sociálními službami. Důsledkem probíhajícího stárnutí populace bude zvýšený nárůst požadavků na dostupnost, udržitelné fungování a vzájemnou provázanost obou systémů. Prostřednictvím

Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb je v souladu s legislativním vymezením řešen systém sociálních služeb pro seniory, s ohledem na jejich reálné potřeby. V návaznosti na deklarované hlavní principy dokumentu je nezbytné zmínit, že sociální služby představují podpůrný mechanismus pro seniory, kteří potřebují pomoc s péčí o vlastní osobu v situaci, kdy tuto péči nemůže zajistit rodina, blízcí, asistenti sociální péče, ani další podpůrné instituce. Systém sociálních služeb je zacílen na nejpotřebnější a nejzranitelnější obyvatele regionu, svým nastavením nemůže nahrazovat nedostatky v jiných politikách např. bydlení, bezpečnost apod.

Východiska pro strategii v oblasti sociálních služeb pro seniory na území JMK

Jihomoravský kraj má ve srovnání s celorepublikovým průměrem starší věkovou skladbu obyvatelstva. Podle trendu posledních let a vývojových prognóz lze očekávat stárnutí obyvatel i v dalších letech.

Některé sociodemografické údaje o obyvatelstvu Jihomoravského kraje⁶:

K 31. 12. 2015 v kraji žilo 1 175 025 obyvatel, což představuje 11,1 % celkového počtu obyvatel ČR. Ve složení obyvatelstva podle pohlaví měly převažující podíl ženy, na 1 000 mužů připadlo 1 042 žen. Je to ovlivněno především strukturou města Brna, kde žije na 1 000 mužů 1 073 žen. Z hlediska věkové struktury obyvatelstva lze v roce 2015 proti roku předchozímu sledovat pokračující pokles počtu obyvatel ve věkové skupině 15 – 64 let (oproti roku 2014 o 0,8 %), naopak růst byl zaznamenán ve skupině 65 letých a starších (o 2,4 %). Počet dětí ve věku 0 – 14 let je od roku 2000 nejvyšší. Index stáří (poměr počtu obyvatel 65 letých a starších k obyvatelstvu mladšímu 15 let) dosáhl v roce 2015 hodnoty 122,0 (121,2 v roce 2014). Zatímco u žen dosáhl v roce 2015 index stáří hodnoty 147,6, u mužů to bylo pouhých 97,5. Tento rozdíl je způsobený zejména nižším průměrným věkem zemřelých mužů.

Populace kraje stárne. Průměrný věk obyvatel Jihomoravského kraje na konci roku 2015 dosáhl 42,0 roku, ženám bylo v průměru 43,5 roku a mužům 40,5 let. Průměrný věk obyvatel kraje se od roku 1991 zvýšil o 5,3 roku, u mužů se zvýšil o 5,7 roku a průměrný věk žen vzrostl o 5,0 roku. Z mezikrajského srovnání vyplývá, že nejvyšší průměrný věk obyvatel byl v Královéhradeckém a Zlínském kraji (42,5 roku), nejnižší ve Středočeském kraji (40,8 roku), obyvatelstvo Jihomoravského kraje má spolu s obyvateli Prahy a Moravskoslezského kraje 5. nejnižší průměrný věk. Podle projekce obyvatelstva v krajích podle Českého statistického úřadu⁷ bude počet obyvatel v JMK růst do roku 2021. Jen do roku 2014 se na přírůstku obyvatel bude podílet migrace i přirozený přírůstek, poté je předpokládán pouze přírůstek obyvatel zásluhou stěhování. Do roku 2050 se sníží počet obyvatel o cca 46 tisíc osob. Předpokládá se, že třetinu z tohoto počtu budou tvořit osoby starší 65 let, tento vývoj se neliší od jiných krajů.

Analýza stávajícího stavu

Jihomoravský kraj dlouhodobě podporuje síť terénních a ambulantních služeb umožňujících život v přirozeném prostředí, současně však usiluje o budování kapacit pobytových služeb pro seniory se zacílením na nejpotřebnější. Kapacita pobytových služeb je soustředěna do velkých pobytových služeb, v minulých obdobích byly zvyšovány kapacity a realizovány přístavby u stávajících služeb. Poskytování péče ve velkokapacitních zařízeních představuje ekonomicky výhodnější variantu,

⁶ Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2016:

https://www.czso.cz/documents/11280/17987574/rocenka_char.pdf/f5fcf39d-1890-4a6c-8612-585908658fe6?version=1.6

⁷ Zdroj: Projekce obyvatelstva České republiky do r. 2065. Praha, ČSÚ, 2009

nicméně klade vyšší nároky na respektování individuálních potřeb uživatelů, integrační procesy a podporu přirozených vazeb a zapojení do života místní komunity. Důsledkem je také nedostatek malokapacitních služeb v přirozených lokalitách uživatelů, aby byly systémem služeb podporovány vazby s přirozeným prostředím ve všech etapách života uživatelů. Přestože Jihomoravskému kraji patří v počtu lůžek pro seniory v rámci mezikrajského srovnání jedno z předních míst, lokálně se objevuje vyšší úroveň poptávky po pobytových službách. Tato nerovnováha souvisí nejčastěji s nedostupností služeb pro specifické skupiny seniorů (nízkopříjmoví, senioři s kumulací znevýhodnění – duševní nemoci, mentální postižení apod.), s obsazeností kapacit osobami bez reálných potřeb pro využívání 24 hodinové péče a nedostupností terénních a ambulantních sociálních služeb v některých lokalitách. Významně tuto skutečnost posiluje i nedostatečná nabídka sociálního bydlení pro seniory, nedostatečná nabídka domácí zdravotní péče, ale i volnočasových aktivit, díky kterým by mohl senior zůstat co nejdéle v jeho přirozeném prostředí. Sociální služby však s ohledem na legislativní vymezení a nákladovost systému nemohou nahrazovat nedostatečně řešené další oblasti.

Přehled sociálních služeb pro seniory v Jihomoravském kraji (počty)

Domovy pro seniory	Domovy se zvláštním režimem	Terénní programy	Krizová pomoc	Denní stacionáře	Centra denních služeb	Osobní asistence	Pečovatelská služba	Tísňová péče	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	Telefonická krizová pomoc	Tlumočnické služby	Průvodcovské a předčitatelské služby	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče	Odlehčovací služba	Odborné sociální poradenství
47	40	1	1	7	8	15	61	2	15	1	1	3	8	23	18

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb k 25. 4. 2017

Přehled počtu lůžek v pobytových službách pro seniory v Jihomoravském kraji

Celkem	5 994
Domovy pro seniory	2 714
Domovy se zvláštním režimem	3 280

Zdroj: Interní podklady Odboru sociálních věcí Krajského úřadu JMK, duben 2017

Vyhodnocení plnění Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v JMK na období 2015 - 2017

Vyhodnocení za rok 2015 – 2016

Akční plán pro r. 2015 neobsahoval naplňování rozvojových priorit pro cílovou skupinu senioři.

V roce 2016 byla dokončena výstavba a registrace služeb příspěvkové organizace Jihomoravského kraje Domov u Františka. V rámci zařízení je poskytována služba domov pro seniory (20 lůžek) a

domov se zvláštním režimem (80 lůžek). Proces humanizace a zvyšování kvality pobytových služeb pro seniory probíhal v roce 2016 v samostatné gesci jednotlivých zařízení dle potřeb uživatelů. Pro rok 2016 však nebyla z krajské úrovně plánovaná koordinace humanizačních postupů daných zařízení.

Stanovené priority byly v období 2015 - 2016 naplněny. Období r. 2017 bude vyhodnoceno až v posledních měsících roku, po zpracování Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, naplnění priorit proto není v tomto textu obsaženo.

PRIORITA 1

Dostupná nabídka terénních a ambulantních služeb odpovídajících rozdílným potřebám a specifickým životním situacím seniorů

Dlouhodobou prioritou podpory sociálních služeb pro seniory v Jihomoravském kraji je rozvoj dostupnosti ambulantních a terénních sociálních služeb napomáhajících životu seniorů v přirozeném prostředí a poskytujících odlehčení pro pečující osoby. S ohledem na demografické prognózy a ekonomickou náročnost institucionálních kapacit usiluje JMK o systematické vytvoření podmínek pro využívání služeb v domácím prostředí. Tato strategie odpovídá národnímu trendu posilovat soběstačnost seniorů dostupností komunitních služeb a současně budovat kapacity pro ty nejpotřebnější. V následujícím období budou vytvořeny podmínky pro dílčí rozvoj komunitních služeb se zacílením zejména na dostupnost pro venkovské lokality, stejně jako bude nezbytné posílit časovou dostupnost stávajících služeb. Současně je však potřebné rozšiřovat povědomí o možnostech a nabídce těchto služeb. Vzájemně provázaná síť dostupné a kvalitní nabídky pomoci v přirozeném prostředí uživatelů může následně omezit potřebnost nákladných pobytových služeb a uvolnit jejich kapacity pro ty nejpotřebnější.

- **Opatření 1.1** - Podpora rozvoje a zvýšení časové i místní dostupnosti pečovatelských služeb, tísňové péče, odlehčovací služeb s ohledem na potřebnost v území.
- **Opatření 1.2** - Podpora zvyšování kvality a udržení kapacit ostatních ambulantních a terénních služeb pro seniory zařazených do podporované krajské sítě sociálních služeb.

PRIORITA 2

Udržitelná síť pobytových zařízení pro seniory s ohledem na jejich specifické potřeby

Prioritou pro následující období je udržení optimální sítě rezidenčních služeb pro seniory s vysokým stupněm podpory s důrazem na zajištění odpovídající kvality poskytovaných služeb. Strategie je založena na skutečnosti, že pobytová zařízení jsou určena pro seniory, kteří už nemohou zůstat v přirozeném prostředí ani za pomoci terénních sociálních služeb.

Při současných ekonomických a demografických trendech je nezbytné klást důraz na zajištění udržitelnosti nákladů. Zároveň je však nutné reagovat na dlouhodobě podloženou potřebnost kapacit pro specifické skupiny seniorů v nepříznivých sociálních situacích, jejichž počet narůstá a odpovídající zařízení pro ně nejsou na území kraje dostupná. Z dlouhodobého hlediska je rovněž nutné řešit nevyhovující stav některých stávajících budov, ve kterých poskytují pobytové služby příspěvkové organizace zřizované Jihomoravským krajem. Zastaralé budovy s nevyhovující dispozicí neodpovídají

materiálně technickým standardům a není možné v nich poskytovat pobytové sociální služby v odpovídající kvalitě. Důraz na zvyšování kvality péče v pobytových zařízeních podporuje transformační a humanizační procesy ve stávajících službách, které probíhají s ohledem na potřeby seniorů a podporují jejich integraci do života místní komunity.

- *Opatření 2.1 - Podpora vzniku malokapacitních pobytových služeb pro specifické skupiny uživatelů – nízkopříjmoví senioři bez přístřeší, senioři s psychiatrickými diagnózami, s kombinovaným postižením, se závislostmi na návykových látkách apod.*
- *Opatření 2.2 - Doplnění stávající sítě sociálních služeb pro seniory o projekty na výstavbu pobytových služeb pro seniory realizované Jihomoravským krajem s potenciálem nahradit stávající nevyhovující kapacity pobytových služeb, jejichž materiální a technické podmínky neumožňují poskytovat pobytové sociální služby v náležité kvalitě.*
- *Opatření 2.3 - Podpora zvyšování kvality péče a procesů humanizace ve stávajících pobytových službách s ohledem na potřeby a práva uživatelů, podpora transformace služeb s ohledem na potřeby klientů.*

OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Skupina osob se zdravotním postižením pro potřeby plánování sociálních služeb v JMK zahrnuje tyto podskupiny:

- osoby s tělesným postižením
- osoby se smyslovým postižením
- osoby s mentálním postižením a kombinovaným postižením
- osoby s poruchami autistického spektra
- osoby s duševním onemocněním (s psychiatrickou diagnózou)
- osoby s chronickým onemocněním

Česká republika ratifikovala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, která **definuje osoby se zdravotním postižením jako osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.**

První a přirozenou volbou, kdo by měl osobám se zdravotním postižením pomáhat zvládat jejich zdravotní hendikep, je samozřejmě rodina a nejbližší komunita. Další podpora a pomoc přichází ze strany státních institucí. Standardní formou pomoci jsou dávky pro osoby se zdravotním postižením, jejichž vyplácení zajišťuje Úřad práce ČR. Další formou pomoci je široká nabídka sociálních služeb, které pomáhají řešit nepříznivé životní situace osob.

Z výsledků Výběrového šetření zdravotně postižených (VŠPO)⁸ z roku 2013 vyplývá, že z celkového počtu obyvatel České republiky k 31. 12. 2012 bylo celkem **1 077 673 osob se zdravotním postižením**, což znamená 10,2 % populace. Je tedy patrné, proč si tato specifická (početná) skupina populace zaslouží zvláštní pozornost a to i přes skutečnost, že nejvyšší podíl osob se zdravotním postižením

---

⁸ Šetření o osobách se zdravotním postižením (pod označením VŠPO 13), bylo realizováno za úzké spolupráce Českého statistického úřadu, Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR a s přispěním Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Hlavním cílem bylo postupně a systematické vytváření konzistentního a věrohodného systému statistických informací z této oblasti, který by měl následně sloužit vládě ČR k rozhodovacím procesům týkajícím se osob se zdravotním postižením.

byl zaznamenán ve věkové kategorii nad 75 let (u které činil 42,1%) a v druhé nejsilněji zastoupené věkové skupině 60 – 74 let, tedy osob v seniorském věku.

Východiska pro strategii v oblasti sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením na území Jihomoravského kraje

Kvantifikace osob se zdravotním postižením žijících v Jihomoravském kraji je vzhledem k dostupným podkladům problematická, Statistický úřad tento údaj nezveřejňuje. Zjišťování prostřednictvím např. počtu příjemců invalidních důchodů či příspěvků na péči může přinést značné zkreslení. Skupina osob se zdravotním postižením zahrnuje osoby s různými druhy omezení.

Analýza stávajícího stavu

Jedním z úkolů územních samospráv je vytvářet vhodné podmínky pro udržení co možná nejvyšší úrovně samostatnosti osob se zdravotním postižením, aby mohly uplatnit v plné míře své schopnosti a aby se mohly zapojovat do všech oblastí života společnosti. Jihomoravský kraj podporuje flexibilní služby zacílené na potřeby uživatelů a koncepčně vytváří funkční síť sociálních služeb, aby mohl garantovat dostupnost a dostatečnou kapacitu těchto služeb. Zásadně se proměňuje požadavek klientů na způsob, jakým by pobytové služby měly být zajišťovány (nezájem o ústavní podobu zajišťování služeb). Pro zachování přirozených vazeb a kontaktů je nejvhodnější poskytování sociálních služeb ve známém domácím prostředí, proto Jihomoravský kraj v souladu s nastavenými současnými trendy podporuje posílení podílu sociálních služeb poskytovaných ambulantní a terénní formou. Již existující rezidenční služby jsou modernizovány, aby více odpovídaly standardům současné doby a lépe naplňovaly potřeby svých uživatelů. Některé organizace se již dříve zapojily do procesu deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb. V souvislosti s transformačním procesem dochází ke vzniku nových komunitních služeb, zejména malokapacitních pobytových zařízení. Zároveň se objevují nové potřeby osob se zdravotním postižením, které není možné řešit prostřednictvím terénních a ambulantních služeb. Pro specifický okruh osob uvnitř cílové skupiny osob se zdravotním postižením je nutný i rozvoj pobytových služeb, které budou malokapacitní a co nejlíc se budou přibližovat přirozenému domácímu prostředí.

Přehled sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením v Jihomoravském kraji (počty)

Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domovy se zvláštním režimem	Chráněné bydlení	Týdenní stacionáře	Denní stacionáře	Centra denních služeb	Osobní asistence	Pečovatelská služba	Sociálně terapeutické dílny	Sociálně aktivizační služby SaS pro seniory a osoby se zdravotním postižením	Sociální rehabilitace	Tlumočnické služby	Průvodcovské a předčitatelské služby	Raná péče	Odlehčovací služby	Odborné sociální poradenství
18	36	26	8	27	11	25	50	11	20	25	8	3	6	25	31

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb k 25. 4. 2017

Reforma psychiatrické péče - dopad na oblast sociálních služeb

Oblastí, která vyžaduje specifické řešení, je oblast péče o osoby s duševním onemocněním. V České republice je zahájena reforma psychiatrické péče, která vyžaduje rozvoj, modernizaci, případně vznik sociálních služeb pro skupinu osob s duševním onemocněním. Reforma psychiatrické péče je dlouhodobý proces, který bude probíhat 15 až 20 let. V první etapě do roku 2021 budou zahájeny nezbytné systémové změny a vytvořeny předpoklady pro jejich další pokračování. Základní změnou v systému péče o lidi s duševním onemocněním bude systematické poskytování koordinované, vzájemně propojené péče. Vznikne provázaná a koordinovaná síť služeb založená na multidisciplinárním přístupu. Nově vzniklá síť péče bude zahrnovat služby zdravotní a sociální, včetně služeb v oblasti bydlení, práce nebo vzdělávání. Bude fungovat jako propojený systém spolupracujících a vzájemně komunikujících služeb. Průnikem zdravotních a sociálních služeb budou Centra duševního zdraví.⁹

Reforma péče o duševní zdraví počítá s větším využitím především služeb sociální rehabilitace, služeb v oblasti bydlení (podpora samostatného bydlení, chráněné bydlení), sociálně terapeutických dílen. Síť sociálních služeb by měla být rozšířena i o domov pro osoby se zdravotním postižením pro specifickou cílovou skupinu osob s duševním onemocněním.

Jihomoravský kraj podporuje dlouhodobě reformu psychiatrické péče a nastavuje v aktuálním plánovacím období rozvoje sociálních služeb podmínky pro její úspěšnou realizaci.

Sociální služby pro osoby s poruchou autistického spektra¹⁰

V rámci služeb pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením bude v období let 2018 - 2020 kladen důraz i na rozvoj služeb pro osoby s poruchou autistického spektra (dále jen „PAS“). Autistické poruchy patří k nejzávažnějším poruchám dětského mentálního vývoje. Jde o vrozené postižení mozkových funkcí na neurovývojovém podkladě, jehož důsledkem je, že člověk nedokáže přiměřeně komunikovat, navazovat sociální vztahy a rozvíjet fantazii a kreativitu. Důsledky tohoto postižení mají celoživotní dopad na každého člověka a ovlivňují to, jak se dotyčný chová k ostatním a jak s nimi komunikuje. Poruchy autistického spektra nejsou již dávno považovány za poruchy vzácné. Jejich výskyt v populaci se pohybuje mezi 1 - 2%. Počet obyvatel s tímto postižením v Jihomoravském kraji je cca 1 177 904 (zdroj: Český statistický úřad).

Za předpokladu výskytu osob s PAS to znamená, že by mohlo být na území JMK mezi 11 779 – 23 558 osob s PAS. Díky evidenci prvních kontaktů je zaznamenán také nárůst klientů či žadatelů o služby pro osoby s PAS. Zároveň se ale mění struktura zájemců a přibývá klientů, kteří mají diagnózu po 7 roce života (nemají nárok na službu rané péče) a také dospělých zájemců o služby. V důsledku tohoto trendu se také mění poptávka klientů nebo jejich zákonných zástupců po službách. Orientace služeb spíše na klientelu 0-18 let se mění na klientelu 0-100. Roste výrazně tlak na pobytové a odlehčovací služby.

Jihomoravský kraj v období 2018 – 2020 bude podporovat vznik či rozvoj služeb pro osoby s PAS, jak je nastíněno v rámcové strategii rozvoje služeb (viz výše). Jedná se především o následující druhy služeb: denní stacionáře, malokapacitní domovy pro osoby se zdravotním postižením, raná péče, osobní asistence.

⁹ Zdroj: Psychiatrická společnost ČLS JEP: Malý průvodce reformou psychiatrické péče, duben 2017

¹⁰ Údaje o počtu osob s poruchou autistického spektra vychází z vnitřního informačního materiálu PAS Point, z.ú.: Strategie rozvoje služeb pro lidi s autismem 2020, duben 2017

Klíčovým úkolem pro rozvoj služeb pro osoby se zdravotním postižením je zajištění kontinuity transformačního procesu a deinstitucionalizace v Jihomoravském kraji, jak popisuje systémová priorita B.2 Střednědobého plánu.

Vyhodnocení plnění Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v JMK na období 2015 - 2017

Vyhodnocení za rok 2015 – 2016

V r. 2015 bylo do Akčního plánu zařazeno 10 rozvojových záměrů sociálních služeb, přičemž všechny byly zacíleny na rozvoj služeb pro osoby se zdravotním postižením. V JMK tak nově vzniklo a bylo podpořeno 7 sociálních služeb (6x chráněné bydlení - v Olešnici, v Rajhradě, v Noslavi, v Brumovicích, v Brně a v Hodoníně, 1x sociální rehabilitace pro osoby s autismem - v Brně). K rozšíření stávajících sociálních služeb došlo ve 3 případech (1x chráněné bydlení, 1x sociální rehabilitace a 1x odlehčovací služba – vše v Brně). Všechny tyto plánované záměry byly naplněny, ve 4 případech však pouze částečně - z důvodu pozdějšího otevření některých služeb dosud nedošlo k obsazení plné kapacity, v jiných případech jsou důvody dány chybějícími finančními prostředky na personální zabezpečení služeb v plánovaném rozsahu.

V r. 2016 bylo do akčního plánu zařazeno 26 rozvojových záměrů zaměřených na cílovou skupinu osob se zdravotním postižením, z toho 4 na vznik nové sociální služby, 2 na transformaci stávající služby a 20 na rozšíření služeb. Na základě těchto záměrů tak nově vznikly a byly podpořeny 4 sociální služby (3x chráněné bydlení, 1x osobní asistence). Rozšíření stávajících sociálních služeb proběhlo ve 20 službách (4x raná péče, 8x osobní asistence, 4x chráněné bydlení, 1x odlehčovací služba a 3x služba sociální rehabilitace). V 6 případech došlo pouze k částečnému naplnění záměru - z důvodu chybějících finančních prostředků na personální zabezpečení služeb v plánovaném rozsahu.

Období r. 2017 bude vyhodnoceno až v posledních měsících roku, po zpracování Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, naplnění priorit proto není v tomto textu obsaženo.

Strategie rozvoje v oblasti sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením na území JMK

Cílem navržených priorit je optimalizace sítě sociálních služeb, její doplnění o chybějící druhy služeb či jejich kapacity. Navržené priority jsou pokračováním nastaveného trendu v rozvoji sociálních služeb, které mají zajistit kontinuitu podpory potřebných osob od dětského věku do dospělosti a stáří. V souladu s aktuálními principy poskytování sociálních služeb je kladen důraz na služby terénní a ambulantní, které umožňují člověku setrvat v jeho přirozeném sociálním prostředí a podporují schopnost rodiny a nejbližší komunity zajistit potřebnou péči.

Jihomoravský kraj bude pokračovat v procesu deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb, ve zřizovaných organizacích bude kontrolovat kvalitu poskytované péče, dohlížet na řádné respektování práv uživatelů a usilovat o poskytování péče v důstojných podmínkách odpovídajících současné době. Bude podporovat snižování kapacit ve velkokapacitních zařízeních, aby byla umožněna humanizace prostředí.

Zvláštní pozornost bude věnována rozvoji sociálních služeb pro vyspecifikované cílové skupiny, kde není stávající síť služeb dostatečně nastavena pro odpovídající způsob zajištění potřebné podpory. Dojde k rozvoji služeb pro osoby s poruchou autistického spektra, s ohledem na častější diagnostikování tohoto onemocnění a s tím souvisejícím nárůstem klientely sociálních služeb, stejně

jako s ohledem na změny ve věkové struktuře uživatelů sociálních služeb. V souvislosti s počínající reformou psychiatrické péče dojde k podpoře rozvoje služeb pro osoby s duševním onemocněním, především v terénní a ambulantní formě, a k podpoře procesu deinstitutionalizace psychiatrické péče, který vyžaduje úzké provázání zdravotní a sociální složky služeb.

PRIORITA 1

Optimalizace a doplnění stávající sítě o služby poskytované nejpřirozenějšími formami a umožňující běžný způsob života

Cílem priority je optimalizace stávající sítě sociálních služeb, jejímž výsledkem bude schopnost systému zajistit podporu a péči v celém životním období osob se zdravotním postižením. Důraz je kladen na podporu života v přirozeném prostředí klienta, podporu pečujících osob a setrvání v rodinném prostředí. Budou podporovány služby terénní a ambulantní, pobytové služby budou podporovány v malokapacitním formátu, s důrazem na zlepšení materiálních a technických podmínek u stávajících služeb pobytových.

- **Opatření 1.1** – Podpora pečujícím rodinám rozvojem stávajících služeb rané péče, rozšířením denních stacionářů, rozvojem odlehčovacích služeb.
- **Opatření 1.2** – Podpora terénních a ambulantních služeb sociální péče umožňující setrvat v rodinném prostředí (pečovatelská služba, osobní asistence) a podpora dostupnosti malokapacitních pobytových služeb a návazných terénních s důrazem na integraci (chráněné bydlení).
- **Opatření 1.3** – Zkvalitňování pobytových služeb sociální péče a podpora zařízení procházejících transformačním procesem a směřujících k deinstitutionalizaci.
- **Opatření 1.4** – Podpora komplexnosti a vzájemné návaznosti služeb umožňujících život v běžné společnosti s důrazem na pracovní integraci (sociální rehabilitace, sociálně terapeutické dílny).

PRIORITA 2

Podpora sociálních služeb pro specifické cílové skupiny

Cílem priority je zabezpečit sociální služby pro takový okruh osob, kterým stávající síť služeb nedokáže poskytnout potřebnou pomoc. Narůstá počet osob s diagnostikovanou poruchou PAS i osob, kterým byl autismus diagnostikován v první vlně takto diagnostikovaných v České republice, a kteří dorůstají do dospělosti. Je třeba zajistit dostatečné kapacity a služby navazující na všechny životní etapy osob s PAS. V návaznosti na reformu psychiatrické péče je třeba zajistit dostatečné kapacity sociálních služeb reagujících na procesy deinstitutionalizace v psychiatrických nemocnicích, je třeba zajistit rovněž odpovídající pobytové služby pro osoby s nejtěžšími formami duševních onemocnění, které jsou kontraindikací pro pobyt ve stávajících sociálních službách typu domov pro seniory či domov se zvláštním režimem.

Opatření 2.1 – Zajištění dostatečné kapacity služeb pro osoby s poruchami autistického spektra odpovídající celé věkové struktuře cílové skupiny; podpora rozvoje terénních a ambulantních služeb.

Opatření 2.2 – Vybudování malokapacitního domova pro osoby se zdravotním postižením pro osoby se závažnými formami PAS, které neumožňují pobyt ve stávajících domovech pro osoby se zdravotním postižením.

Opatření 2.3 – Podpora služeb pro osoby s duševním onemocněním, především v terénní a ambulantní formě, která bude reagovat na deinstitucionalizaci psychiatrické péče; vznik malokapacitní pobytové služby pro osoby se závažnými formami duševního onemocnění, které znemožňují využití stávajících pobytových služeb.

DĚTI, MLÁDEŽ A RODINA

Rodina plní řadu funkcí, mezi něž spadají funkce biologické, ekonomické, sociální či psychologické. Poskytuje zázemí, v němž každý z členů rodiny má svou roli a mezi členy se vytvářejí pevné, rozmanité vztahy, směřující k tvorbě rodinných hodnot.

Cílová skupina je tvořena dětmi, mládeží a rodinami vyžadujícími pomoc a podporu z důvodu dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, kterou nejsou schopni řešit vlastními silami. Je ve zvýšené míře charakterizována absencí funkčního rodinného systému. Mezi zásadní problémy lze považovat problémy s bydlením, nedostatek finančních zdrojů, dlouhodobá nezaměstnanost, výchovné problémy a nízká úroveň vzdělání, zadlužení (exekuce), závislosti na sociálních dávkách a nedostatečné sociální kompetence. Absence rodinných hodnot a nestabilita rodinného zázemí může mít negativní dopad nejen na další vývoj dítěte, ale i celé rodiny.

Řešení potřeb cílové skupiny prostřednictvím systému sociálních služeb je pouze jednou z dílčích strategií. Efektivní přístup k problematice vyžaduje úzkou provázanost s dalšími oblastmi, zejména v oblasti bydlení, zaměstnání, rodinné politiky, sociální práce, zdravotnictví, školství, volnočasových aktivit i preventivních programů. V rámci podpory ohrožených rodin s dětmi je výrazným subjektem podílejícím se na práci s uvedenou cílovou skupinou orgán sociálně-právní ochrany dětí na obcích s rozšířenou působností.

Pro potřeby plánování sociálních služeb v JMK je strategie primárně zacílena na podporu rodin ohrožených sociálním vyloučením z jiných než zdravotních příčin, problematika péče v rodinách s dětmi se zdravotním postižením je řešena v rámci cílové skupiny osoby se zdravotním postižením.

Východiska pro strategii v oblasti sociálních služeb pro děti, mládež a rodiny na území JMK

Na základě údajů ze Statistické ročenky z oblasti práce a sociálních věcí MPSV za r. 2015 je zřejmé, že stále trvá trend vysokého počtu klientů evidovaných kurátory pro mládež, který v mezikrajském srovnání řadí území Jihomoravského kraje mezi oblasti s nejvyšším počtem klientů. Počet dětí a mládeže, řešící problémové životní situace pomocí sociálních kurátorů (trestná činnost, ukládání výchovných opatření, nařízená ústavní výchova) je stále mezi nejvyššími v rámci ČR.

Výstupy komunitního plánování na jednotlivých obcích s rozšířenou působností přinesly požadavky na podporu rozvoje služeb sociální prevence, především sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Požadavek na rozvoj sociálně aktivizačních služeb přichází od jednotlivých pracovišť sociálně právní ochrany dětí, které se sociálně aktivizačními službami spolupracují. Z priorit jednotlivých obcí s rozšířenou působností vyplynul i požadavek na vznik nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v sociálně vyloučených lokalitách, kde nejsou tyto služby zajištěny.

Obdobný požadavek je i dílčím výstupem procesu síťování v rámci projektu Právo na dětství, který realizuje MPSV. Z předběžných výsledků analýz sítě služeb pro rodiny s dětmi vychází požadavek na podporu sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi a na rozvoj nízkoprahových zařízení pro děti a mládež.

Vyhodnocení plnění Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v JMK na období 2015 - 2017

Vyhodnocení za rok 2015 – 2016

V r. 2015 i 2016 pro cílovou skupinu děti, mládež a rodina nebyly na základě výstupů z procesu komunitního plánování předloženy rozvojové záměry služeb. Období r. 2017 bude vyhodnoceno až v posledních měsících roku, po zpracování Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, naplnění priorit proto není v tomto textu obsaženo.

Strategie rozvoje v oblasti sociálních služeb pro cílovou skupinu děti, mládež a rodina

Rozvoj sociálních služeb pro děti, mládež a rodinu se bude zaměřovat především na udržení stávající sítě sociálních služeb (prostřednictvím individuálního projektu Jihomoravského kraje na podporu služeb sociální prevence, viz opatření B.3 systémové priority B) a zajištěním sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v regionu, kde nejsou zajištěny. Také bude podpořen vznik nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v sociálně vyloučených lokalitách, kde toto zařízení není dosud zřízeno.

PRIORITA 1

Zajištění dostupné sítě sociálních služeb pro rodiny ohrožené nepříznivou sociální situací

Cílem priority je zajištění návazné sítě služeb, která bude pokrývat systematicky celé území Jihomoravského kraje a umožní provázanou práci s ohroženými rodinami.

- **Opatření 1.1** - Podpora vzniku nových sociálních služeb nezastoupených na území okresu nebo ORP (případně rozšíření stávajících do nepokrytého území), které doplní stávající síť služeb pro danou cílovou skupinu s ohledem na potřebnost v lokalitě – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.
- **Opatření 1.2** - Podpora vzniku nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v sociálně vyloučených lokalitách, kde tato zařízení dosud nejsou zřízena.

PRIORITA 2

Zajištění udržitelné, dostupné a vzájemně provázané sítě služeb podporující rodiny v zachování základních funkcí a jejich jednotlivých členů v obtížných životních situacích

Cílem je podpora a udržení kapacit stávající sítě služeb pro práci s dětmi a rodinami s důrazem na systémovost, provázanost služeb a jejich preventivní charakter. Základním strategickým pilířem v oblasti služeb pro ohrožené rodiny a děti je podpora zejména terénních služeb zaměřených na komplexní práci s rodinou. Nezbytným předpokladem pro efektivní a podpůrný systém je aktivní spolupráce se všemi klíčovými aktéry působícími v této oblasti a podpora poskytovaná v přirozeném prostředí uživatelů služeb.

- **Opatření 2.1** - Podpora zvyšování kvality, dostupnosti a provázanosti ambulantních a terénních služeb pro mládež a rodiny s dětmi zařazených do krajské sítě služeb - SAS pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a další terénní a ambulantní služby.

OSOBY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM A OSOBY V KRIZI

Sociální vyloučení je definováno na webových stránkách Agentury pro sociální začleňování následujícím vyjádřením¹¹:

„Zjednodušeně řečeno, sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu.

Pro účely střednědobého plánu jsou do cílové skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením zařazeny osoby, které jsou závislé, nebo jsou ohroženy závislostí (zejména na návykových látkách, včetně alkoholu, patologickým hráčstvím), osoby bez přístřeší, osoby propuštěné z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, osoby propuštěné ze školského zařízení pro výkon ústavní, ochranné výchovy a osoby odcházející z pěstounské péče z důvodu dosažení zletilosti, osoby žijící ve vyloučených komunitách.

Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc atd.). Sociálně vyloučení lidé obvykle nestojí před jedním problémem, ale před jejich komplexem, přičemž mnohý z nich by i jednotlivě ohrožoval normální fungování člověka ve společnosti. S postupným propadem na dno přestává být zřejmé, co je původním důvodem propadu a co jeho následkem.

Lidé žijící na okraji společnosti se přizpůsobují podmínkám sociálního vyloučení, a osvojují si specifické vzorce jednání, které jsou často v rozporu s hodnotami většinové společnosti. Proto někdy bývá soužití na první pohled problematické. Návyky získané adaptací na život v sociálním vyloučení pak ale těmto lidem znemožňují být úspěšní ve většinové společnosti, ztrácí (či ani nezískávají) hodnotové žebříčky středostavovského občana orientovaného na kariérní vzestup a úspěch. To je znovu a znovu uzavírá v pasti sociálního vyloučení. Z této pasti se lidé nedokáží dostat bez cizí pomoci.“

Nejčastějším důvodem vedoucím k sociálnímu vyloučení je omezení přístupu k řádnému zaměstnání. Důvody vyloučení z trhu práce mohou být např. nedostatečné vzdělání, nízká kvalifikace. Jednou vytvořená dlouhodobá nezaměstnanost je pak spojena s řetězcem důsledků od závislosti na sociálních dávkách až po rozpad rodiny.

Specifickou skupinu tvoří i sociálně vyloučené lokality, v nichž je problém nezaměstnanosti obzvlášť patrný a je průvodním jevem i důsledkem sociálního vyloučení. Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 – 2020 uvádí, že nezaměstnanost v sociálně vyloučených lokalitách se pohybuje v extrémních hodnotách mezi 90% - 100%.

Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji

Jihomoravský kraj patří dlouhodobě ke krajům s vyšší nezaměstnaností (viz ČSÚ – Regionální statistiky). V současné době ekonomické prosperity nezaměstnanost klesá, k 31. 3. 2017 byl podíl nezaměstnaných osob ve věkové skupině ekonomicky aktivních 5,66 %¹². Jedná se o tzv. přirozenou míru nezaměstnanosti, která nevyžaduje specifická opatření sociální politiky. I dlouhodobá nezaměstnanost je dle údajů ČSÚ na nejnižší míře od r. 1997.

¹¹ Zdroj: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vyloucení> k 4. 5. 2017

¹² Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje: <https://www.czso.cz/csu/xb>

Analýza stávajícího stavu

Z hlediska cílové skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením a osob v krizi vychází údaje Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb pro období 2018 – 2020 především z rozvojových záměrů jednotlivých obcí s rozšířenou působností a jednotlivých komunitních plánů ORP. Řešení nepříznivé sociální situace občanů kraje není jen v kompetenci sociálních služeb. Klíčovou oblastí pro řešení sociálního vyloučení je zajištění bydlení (formou sociálního bydlení, které je upravováno na celorepublikové úrovni připravovanou legislativou v této oblasti), stejně jako dalších návazných služeb.

Z deklarovaných potřeb jednotlivých obcí s rozšířenou působností vyplynula v rámci Jihomoravského kraje potřeba posílit kapacity služeb pro osoby závislé na alkoholu a rozšířit kapacitu terapeutické komunity pro osoby závislé na návykových látkách.

Vyhodnocení plnění rozvojový záměrů 2015 - 2017

Vyhodnocení plnění 2015 - 2016

Pro cílovou skupinu osoby ohrožené sociálním vyloučením bylo předloženo v roce 2016 12 rozvojových záměrů na rozšíření služeb (4x azylové domy a 8x odborné sociální poradenství). U 2 záměrů rozvoj neproběhl a bude realizován v následujícím období a 3 záměry byly splněny pouze částečně a rovněž budou naplněny v roce 2017.

Období r. 2017 bude vyhodnoceno až v posledních měsících roku, po zpracování Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, naplnění priorit proto není v tomto textu obsaženo.

PRIORITA 1

Podpora stávajících kapacit zařízení zařazených do krajské sítě se zaměřením na zvyšování kvality a provázanosti jednotlivých služeb

Cílem priority je podpora provázanosti služeb a udržení stávající sítě služeb s důrazem na kvalitu. Terénní forma sociální služby je nejvhodnější metoda pro práci s osobami ohroženým sociálním vyloučením. Nabídka terénních služeb je velmi účinný nástroj tím, že služba přichází přímo do prostředí uživatelů služby a působí na cílovou skupinu dlouhodobě a uceleně, což představuje komplexní řešení problémů sociálně vyloučených.

- **Opatření 1.1** – Podpora a zkvalitňování stávajících ambulantních a terénních služeb s ohledem na podobu sítě služeb pro cílovou skupinu.
- **Opatření 1.2** - Podpora provázanosti služeb pro ohrožené osoby a návaznost dalších služeb. Zajištění koordinace a spolupráce.

PRIORITA 2

Podpora rozvoje kapacit sociálních služeb pro osoby závislé na návykových látkách

Opatření 2.1 – Podpora rozvoje sociálních služeb (kontaktní centra, služby následné péče, terénní programy) pro osoby závislé na návykových látkách v regionu, kde není síť služeb dostatečně kapacitně zabezpečena.

Opatření 2.2 – Podpora rozvoje terapeutické komunity pro osoby závislé na návykových látkách v regionu, kde není kapacita dostatečně zabezpečena, na základě deklarované potřebnosti dané obce s rozšířenou působností.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- Registr poskytovatelů sociálních služeb: www.iregistr.cz
- AUGUR Consulting, s.r.o.: Analýza potřebnosti sociálních služeb v Jihomoravském kraji, 2016
- Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí MPSV (<http://www.mpsv.cz/cs/3869>)
- Statistická ročenka Jihomoravského kraje (www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-jihomoravskeho-kraje-2016)
- Regionální informační servis, www.risy.cz
- Projekce obyvatelstva České republiky do r. 2065. Praha, ČSÚ, 2009
- Psychiatrická společnost ČLS JEP: Malý průvodce reformou psychiatrické péče, duben 2017
- PAS Point, z. ú.: Strategie rozvoje služeb pro lidi s autismem 2020, duben 2017, interní podklady PAS Point
- Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 - 2020
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015 – 2017
- Interní podklady pracovníků projektu MPSV Právo na dětství
- Rozvojové záměry a komunitní plány jednotlivých ORP
- interní podklady OSV KrÚ JMK
- www.socialni-zaclenovani.cz
- www.esfcr.cz
- www.strukturalni-fondy.cz